

בנק ישראל
הפיקוח על הבנקים

הפיקוח על הבנקים אגף הביקורת

י"ח שבט תשפ"א | 31.01.2021

8.193.7009

לכבוד

התאגידים הבנקאיים והסולקים - לידי המנהל הכללי

א.ג.נ.,

הנדון: קובץ שאלות ותשובות בנושא יישום הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים

1. ביום 29.11.2020 פורסם חוזר מס' ח-2634 בדבר יישום כללי חשבונאות מקובלים בארה"ב בנושא הפסדי אשראי צפויים (להלן – הכללים החדשים), אשר שילב את הכללים החדשים בהוראות הדיווח לציבור, ככלל החל מיום 1.1.2022.
2. במהלך השנים 2017 עד 2020 קיימו ישיבות עם נציגים של התאגידים הבנקאיים והסולקים (להלן – תאגידים בנקאיים) ומשרדי רואי החשבון המבקרים כדי להבהיר את הציפיות של הפיקוח על הבנקים לגבי אופן ההיערכות ליישום הכללים החדשים.
3. ביום 29.11.2020 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא יישום הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר נועד לסייע לתאגידים הבנקאיים בתהליך ההיערכות ליישום הכללים החדשים. הקובץ מתבסס על הנחיות והבהרות אשר פורסמו על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, תוך דגש על נושאים שעלו במהלך הישיבות שהתקיימו עם נציגי הבנקים ורואי החשבון המבקרים. הקובץ אינו מהווה רשימה מלאה של עמדות הפיקוח על הבנקים. מסמך זה מוצב באתר האינטרנט של בנק ישראל ומתעדכן על ידינו מעת לעת.
4. מצורף קובץ שאלות ותשובות מעודכן הכולל הבהרות מסוימות לגבי יישום הכללים החדשים לגבי הלוואות לדיור (ראה שאלות 20, 27, 28 ו-51)

בכבוד רב,

אור סופר

סגן המפקח על הבנקים

העתק: המפקח על הבנקים

א. כללי ותחולה

1. **שאלה 1:** מהן הסיבות לפרסום הכללים החדשים?
תשובה¹: בתקופה שהובילה למשבר הכלכלי העולמי, תאגידים בנקאיים ומשתמשים בדוחות הכספיים הביעו דאגה שכללי החשבונאות הקיימים מגבילים את היכולת לרשום הפסדי אשראי צפויים, שאינם עומדים בסף ההסתברות של "צפוי" (probable). לאחר המשבר, בעלי עניין שונים ביקשו מהמוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב (FASB) לקדם תקן של הפרשות להפסדי אשראי שייקח בחשבון מידע צופה פני עתיד. ה-FASB הגיע למסקנה שהגישה הנוכחית לקביעת ירידת ערך של נכסים פיננסיים, המבוססת על הרף של "צפוי" (probable) ועל המונח הפסד ש"נגרם" (incurred), דוחה את ההכרה בהפסדי אשראי ומביאה לתוצאה של הפרשות להפסדי אשראי שהיו "מעט מידי ומאוחר מידי".
2. **שאלה 2:** האם הפיקוח על הבנקים מצפה שהתאגידים הבנקאיים יתנו משקל משמעותי למידת הפרקטיות ולשיקולי מהותיות לצורך קביעת הפרשות להפסדי אשראי צפויים לפי הכללים החדשים?
תשובה: כן. על תאגיד בנקאי לפתח שיטה שמתאימה ופרקטית לנסיבות שלו ולאופן ההתנהלות שלו. לצורך זה עליו לפעול כך ש:
 - 2.1. הוא יהיה ערוך ליישום במועד שנדרש בהוראות הדיווח לציבור של הכללים החדשים;
 - 2.2. השיטה שלו תעמוד במטרות ובדרישות העיקריות של הכללים החדשים (ביניהם הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמצמצם פרו-מחזוריות של ההפרשות להפסדי אשראי, גורם לתגובה מוקדמת יותר של ההפרשות להפסדי אשראי להרעה צפויה באיכות האשראי של לוויים, ומחזק את הקשר בין האופן בו מנוהלים סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים)²;
 - 2.3. יהיה לו תהליך, בקורות ותיעוד הולם שיאפשר לו לציין בדוח לציבור כי:
 - 2.3.1. הטיפול החשבונאי שלו עומד מכל הבחינות המהותיות בטיפול החשבונאי שנדרש בכללים החדשים,
 - 2.3.2. הבקרה הפנימית על דיווח כספי בנושא זה אפקטיבית.

¹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 1 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on" מיום 6.9.2017.

² תשובה זו מבוססת, בין היתר, על תשובה לשאלה 3 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses" מיום 6.9.2017.

3. **שאלה 3:** מהם הצעדים הראשוניים העיקריים שעל התאגיד הבנקאי לבצע במסגרת פרויקט יישום הכללים החדשים, כדי שהוא יוכל להיות ערוך במועד ליישום?

תשובה:

בהתבסס על הנחיות מארה"ב³, להלן השלבים המומלצים (לא לפי סדר מחייב):

3.1. להכיר את הכללים החדשים ולהדריך את הדירקטוריון ועובדים רלוונטיים לגבי משמעותם וההבדלים בין הכללים החדשים לבין השיטה הנהוגה כיום, המבוססת על ההפסד שנגרם (להלן – השיטה הקיימת).

3.2. לקבוע מהם הצעדים הנדרשים והעיתוי של כל צעד כדי ליישם את הכללים החדשים.

3.3. לזהות גורמים רלוונטיים בתאגיד הבנקאי שצריכים להשתתף ביישום הכללים החדשים.

3.4. למנות אחראי (אחד או יותר) בדרג חבר הנהלה על פרויקט CECL. יש להקפיד לשלב בפרויקט את כל הפונקציות הרלבנטיות, לרבות הפונקציות שאחראיות על דיווח כספי, על יצירה וניהול של סיכוני אשראי, על טכנולוגיות מידע ועל ביקורת פנימית.

3.5. על הנהלת כל תאגיד בנקאי לדווח בסוף כל רבעון לדירקטוריון התאגיד הבנקאי, או לוועדת דירקטוריון שתוסמך לעניין זה (להלן – הוועדה), על המצב וההתקדמות בהיערכות התאגיד הבנקאי ליישום הכללים.

3.6. לדון עם הדירקטוריון, וועדת הביקורת, רואי החשבון המבקרים⁴ ובמידת הצורך עם הפיקוח על הבנקים, מהי הדרך הטובה ביותר ליישום הכללים החדשים שתתאים לגודל, אופי, ההיקף והסיכונים של פעילות מתן האשראי ופעילות ההשקעה באגרות חוב של התאגיד הבנקאי.

3.7. לסקור את הפרקטיקות הנהוגות היום לניהול סיכוני אשראי ולאומדן ההפרשה להפסדי אשראי כדי לזהות תהליכים שניתן לעשות בהם שימוש לצורך יישום הכללים החדשים.

3.8. לקבוע את השיטה או השיטות לאומדן ההפרשה להפסדי אשראי שיעשה בהן שימוש.

3.9. לזהות מידע שזמין עכשיו וצריך לשמור אותו, ולבחון האם נדרש לאסוף או לשמור מידע נוסף לצורך יישום ה-CECL.

3.10. לזהות שינויים במערכות המידע שידרשו לצורך יישום הכללים החדשים.

3.11. להעריך ולתכנן את ההשפעה האפשרית של ההוראות החדשות על ההון הרגולטורי

4. **שאלה 4:** האם רואה החשבון המבקר רשאי לתת לתאגיד בנקאי שירותים בהקשר להיערכות ליישום כללי החשבונאות החדשים?

תשובה:

כפי שצויין בתשובה לשאלה הקודמת על התאגיד הבנקאי לדון עם רואה החשבון המבקר לגבי הדרך הטובה ביותר ליישום הכללים החדשים. בנוסף, רואה החשבון המבקר רשאי לתת לתאגיד הבנקאי אותו הוא מבקר שירותים הקשורים להיערכות ליישום הכללים החדשים, ובלבד שמתן שירותים כאמור עומד בדרישות אי התלות הרלבנטיות בהתאם לאמור בכל דין ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בנוסף, על רואה החשבון להימנע ממתן שירותים אשר בהתאם להוראות ה-SEC בארה"ב או בהתאם להנחיות פירמת ראיית החשבון הבינלאומית אליה המשרד משתייך נחשבים כשירותים שעלולים לפגוע באי התלות שלו.

³ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 22 בפרסום של רשויות פיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the

on New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses" מיום 6.9.2017

⁴ כאשר דנים בכללים החדשים ובאופן יישומם עם רואי החשבון המבקרים, על תאגידים בנקאיים וועדות הביקורת שלהם לפעול בהתאם לדרישות אי התלות החלות על רואי החשבון המבקרים.

5. **שאלה 5:** מהם מקורות המידע המקצועיים העיקריים שבהם על תאגיד בנקאי להיעזר כדי להכיר טוב יותר את הכללים החדשים?

תשובה:

מקורות המידע המקצועיים העיקריים כוללים, בין היתר, את הנ"ל:

5.1. פרסומים של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב (להלן - FASB), לרבות שאלות ותשובות של צוות ה-FASB, וכן חומר מקצועי של ה-TRG (Transition Resource Group).

5.2. הוראות, הנחיות ושאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים.

5.3. פרסומים והדרכות של רשויות פיקוח על תאגידים בנקאיים בארה"ב⁵, ביניהם Board of Governors of the Federal Reserve System, Federal Deposit Insurance Corporation, Office of the Comptroller of the Currency.

5.4. פרסומים של צוות רשות ניירות ערך בארה"ב⁶ (Securities and Exchange Commission).

5.5. פרסומים של המוסד לפיקוח על ראיית חשבון של חברות ציבוריות בארה"ב (ה-PCAOB) וכן פרסומים של לשכת רואי חשבון בארצות הברית (ה-AICPA), לרבות מדריכי חשבונאות וביקורת בנושא הפסדי אשראי⁷.

בהקשר זה, הפיקוח על הבנקים הקים צוותי עבודה משותפים עם הבנקים ורואי החשבון המבקרים לצורך דיון משותף בסוגיות מקצועיות הכרוכות ביישום הכללים החדשים. זאת, בין היתר, מתוך כוונה לסייע לתאגידים הבנקאיים להבין את הסוגיות ואת הציפיות.

6. **שאלה 6:** מהן הציפיות הפיקוחיות מהתהליך לאומדן הפסדי האשראי הצפויים בהתאם לכללים החדשים?

תשובה⁸: על תאגידים בנקאיים לפתח ולתעד את השיטה שלהם לאומדן הפסדי אשראי צפויים וליישם אותה בצורה עקבית ומקיפה. התהליך לאומדן הפסדי האשראי הצפויים, לרבות ביצוע התאמות איכותיות לניסיון ההיסטורי של ההפסדים לאורך חיי האשראי, כרוך ברמה גבוהה של שיקול דעת של ההנהלה, לא מדויק באופן בלתי נמנע, ותוצאתו היא טווח של הפסדי אשראי צפויים. מסיבות אלה על התאגידים הבנקאיים לבנות תהליכים ובקורות חזקים לצורך יישום השיטה שלהם לאומדן הפסדי אשראי צפויים.

7. **שאלה 7:** האם התאגידים הבנקאיים יכולים להיעזר במודלים שבהם הם משתמשים לצורך מבחני הקיצון שלהם כדי ליישם את הכללים החדשים?

⁵ ראה פרסומים של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, לרבות:

1. "Interagency Policy Statement on Allowances for Credit losses", 5.2020
2. "Interagency guidance on credit risk review systems", 5.2020,
3. "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard on Financial Instruments – Credit Losses"
4. "Bank Accounting Advisory Series" (OCC).

⁶ ראה פרסום של צוות רשות ניירות ערך בארה"ב בדבר שיטות הפרשה להפסדי אשראי - Staff Accounting Bulletin No. 119 מיום 25.11.2019.

⁷ ראה פרסום של לשכת רו"ח בארה"ב מיום 10.9.2019 בדבר "Practice Aid, Allowance For Credit Losses – Audit Considerations", וכן תקני ביקורת של ה-PCAOB בדבר "AS 2501: Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Measurements" ו-"AS 1210: Using the Work of a Specialist".

⁸ התשובה מבוססת על פרסום של רשויות פיקוח בארה"ב בדבר "Joint Statement on the New Accounting Standard on Financial Instruments - Credit Losses" מיום 17.6.2016.

תשובה⁹: תאגידים בנקאיים רשאים להיעזר לצורך יישום הכללים החדשים במודלים שבהם הם משתמשים לצורך מבחני הקיצון שלהם. עם זאת, מכיוון שקיימים הבדלים מהותיים במטרות ובדרישות בין מבחני הקיצון לבין ההפרשה לפי הכללים החדשים, על התאגיד הבנקאי לוודא שהבדלים אלה מזוהים, מובנים לתאגיד הבנקאי, ושבוצעו בגינם התאמות נאותות למודלים של מבחני הקיצון. בכל מקרה, על התאגיד הבנקאי לוודא שהמודל אשר משמש לצורך ביסוס תהליכי יישום הכללים החדשים מתאים לצורך חישוב אומדן ההפרשות להפסדי אשראי בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. בנוסף, על התאגיד הבנקאי לשקול את האופן שבו הוא ינהל את סיכוני המודל, ובין היתר לפעול בהתאם לסעיף 18 בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 בדבר ניהול סיכונים.

8. **שאלה 8:** איזה שיקולים של בקרה פנימית על ההנהלה להביא בחשבון לצורך איסוף, תחזוקה ושימוש בנתונים שנדרשים לצורך יישום הכללים החדשים?

תשובה¹⁰: לכל תאגיד בנקאי צריכות להיות בקורות פנימיות ומערכות מידע שמתאימות לגודלו, לאופיו, להיקף ולסיכון של הפעילויות שלו, אשר מספקות במועד, בין היתר, דיווחים כספיים, תפעוליים ורגולטוריים מדויקים.

יתכן שיעשה שימוש בנתונים לצורך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי צפויים לפי הכללים החדשים, אשר לא נעשה בהם שימוש בעבר לצורך דיווח כספי. כתוצאה מכך, יתכן שנתונים אלה לא יהיו כפופים בתחילה לבקורות פנימיות ותהליכים הולמים לצורך דיווח כספי. במקרים אלה, חיוני לתכנן וליישם סביבת בקרה פנימית שתתאים לגודלו ומורכבותו של התאגיד הבנקאי עבור הנתונים שלא נאספו, לא תוחזקו או שלא נעשה בהם שימוש בעבר לצורך דיווח כספי.

⁹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 41 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on

the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 3.4.2019.

¹⁰ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 44 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on

the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 3.4.2019.

ב. שיטות קביעת הפרשה להפסדי אשראי

9. **שאלה 9:** מהן שיטות קביעת ההפרשה להפסדי אשראי שניתן ליישם?

תשובה¹¹:

- 9.1. כללי החשבונאות החדשים אינם קובעים שיטה ספציפית לאומדן ההפרשה להפסדי אשראי. ההפרשה להפסדי אשראי יכולה להיקבע בשיטות שונות. לדוגמה, תאגיד בנקאי עשוי להשתמש בשיטות של תזרים מזומנים מהוון (discounted cash flow), שיעור הפסד (loss-rate), שיעור נדידת אשראי (roll-rate), הסתברות לכשל, או בשיטות המשתמשות בלוח גיול.
- 9.2. הכללים החדשים מאפשרים לתאגידים בנקאיים להפעיל שיקול דעת בפיתוח אומדנים מתאימים ופרקטיים לנסיבות שלהם. הפיקוח על הבנקים מצפה כי תאגיד בנקאי יעשה מאמצים סבירים כדי ליישם את הכללים החדשים בצורה נאותה.

10. **שאלה 10:** האם תאגיד בנקאי גדול, לדוגמה תאגיד בנקאי שסך נכסיו עולה על 20% מסך הנכסים במערכת, אשר משתמש היום לגבי סוג עיקרי של אשראי בשיטת הפרשה להפסדי אשראי המבוססת על שיעורי הפסד (לדוגמה לפי ענפי משק), רשאי לבחור להמשיך להשתמש בשיטה לאומדן ההפרשה להפסדי אשראי של סוג אשראי זה המבוססת על שיעורי הפסד?

תשובה¹²:

הכללים החדשים אינם מחייבים בנקים גדולים ליישם שיטות מתקדמות המבוססות על הסתברויות לכשל.

הדרישה העיקרית היא שהשיטה שתיבחר על ידי בנק ליישום הכללים החדשים תשיג באופן סביר את מטרות הכללים החדשים, ובין היתר תחזק את הקשר עם האופן בו הוא מנהל את האשראי ואת סיכוני האשראי שלו. יישום כזה יהיה אפקטיבי יותר לבנק, גם מבחינת עלויות, וגם מבחינת התועלת שהבנק יפיק בקבלת ההחלטות שלו כתוצאה מהידוק הקשר בין מדידת הפסדי האשראי לאופן ניהול האשראי שלו (תכניות עבודה, תרחישים, חיתום, תמחור וכו'). בהתאם לכך:

10.1. אחד השלבים הראשונים ההכרחיים במסגרת פרויקט ההיערכות ליישום הכללים החדשים הינו בחינת המתודולוגיות האפשריות לאומדן הפסדי אשראי צפויים עבור כל סוג עיקרי של אשראי (לדוגמה אשראי מסחרי, לדירור, אנשים פרטיים). במסגרת שלב זה, על התאגיד הבנקאי לסקור את הפרקטיקות הנהוגות אצלו היום לניהול סיכוני אשראי ולאומדן ההפרשה להפסדי אשראי כדי לזהות תהליכים שניתן לעשות בהם שימוש לצורך יישום הכללים החדשים ולבחון מהי הדרך המתאימה ביותר ליישום הכללים החדשים שתתאים לגודל, אופי, ההיקף והסיכונים של תיק האשראי שלו.

10.2. אם לאחר שתאגיד בנקאי בחן לגבי כל סוג עיקרי של אשראי מספר שיטות הפרשה שעשויות להיות רלבנטיות בנסיבות שלו, הבין את היתרונות והחסרונות שלהן, תכנן כיצד הוא מתכוון ליישם אותן במטרה לעמוד במטרות הפרויקט והתייעץ עם רואי החשבון המבקרים, הבנק

¹¹ התשובה מבוססת על תשובה לשאלה 7 בפרסום של רשויות פיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the

New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 6.9.2017

¹² התשובה עקבית לתשובות לשאלות 12 ו- 21 שניתנו על ידי רשויות הפיקוח על בנקים בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018, לתשובה לשאלה 45 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 3.4.2019, ולתשובה לשאלה 22 בפרסום של רשויות הפיקוח על בנקים בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 6.9.2017.

הגיע למסקנה כי שיטה המבוססת על שיעורי הפסד הינה הדרך המתאימה ביותר בנסיבות של התאגיד הבנקאי להשגת מטרות התקן¹³ עבור אותו סוג עיקרי של אשראי, הוא רשאי ליישם שיטה זו.

11. **שאלה 11:** האם ניתן יהיה להשתמש בשיטות שונות לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי עבור סוגים עיקריים שונים של אשראי (לדוגמה מסחרי, לדיר, אנשים פרטיים)?

תשובה¹⁴:

כן. ניתן ליישם שיטות שונות עבור סוגים עיקריים שונים של אשראי, אם הן מתאימות בנסיבות של התאגיד הבנקאי.

12. **שאלה 12:** האם יהיה אפשר להשתמש בשיטות מדידה בסיסיות יותר במועד היישום לראשונה, ולאחר מכן לשפר את שיטות המדידה?

תשובה¹⁵:

כן. תאגיד בנקאי רשאי להשתמש בשיטות בסיסיות יותר במועד היישום לראשונה, אשר עומדות בכללים החדשים, ולאחר מכן, לדוגמה כאשר ייצברו נתונים מספיקים או יחול שיפור מהותי בכלי הניהול והבקרה או ביכולות הניתוח, לשפר את שיטות המדידה. הסיבה לשיפור שיטת המדידה צריכה להיות מתועדת ומנומקת.

13. **שאלה 13:** האם נדרש יהיה לחשב את ההפרשה להפסדי אשראי בשיטת הבציר (מועד העמדת האשראי)?

תשובה¹⁶:

שיטת הבציר הינה אחת השיטות האפשריות לחישוב הפרשה להפסדי אשראי, אך אין חובה לחשב את ההפרשה להפסדי אשראי דווקא בגישה זו. עם זאת, בהתאם לכללים החדשים, לצורך גילוי בדוח לציבור תאגידים בנקאיים ידרשו, בין היתר, לתת גילוי על פילוח האשראי לפי מועד בציר.

14. **שאלה 14:** האם הפיקוח על הבנקים יקבע נוסחה או גישה אחידה ליישום הכללים החדשים?

תשובה¹⁷: לא. הפיקוח על הבנקים לא יקבע נוסחה או גישה אחידה שהתאגידים הבנקאיים יהיו חייבים ליישם כדי לחשב את אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים לפי הכללים החדשים. במקום זאת, במהלך תכנון, אימוץ ויישום הכללים החדשים על ידי התאגידים הבנקאיים, הפיקוח על הבנקים ילווה את אופן היישום, הפרשנות ופרקטיקות היישום של הכללים החדשים. המטרה של הליווי כאמור היא לזהות במועד פרשנויות שאינן עומדות בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב וכן לזהות במועד פרקטיקות שעומדות בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב אך מעלות סוגיות בנושאי יציבות ואיתנות (safety and soundness).

15. **שאלה 15:** האם קיימים מאפייני פילוח מיוחדים עבור כרטיסי אשראי שיש להביא בחשבון בחישוב אומדן ההפרשה להפסדי אשראי בגין חייבים בגין כרטיסי אשראי לפי הכללים החדשים?

¹³ ראה סעיף 1 לעיל.

¹⁴ התשובה מבוססת על תשובה לשאלה 7 בפרסום של רשויות פיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 6.9.2017.

¹⁵ התשובה עקבית לתשובה לשאלה 20 שניתנה על ידי רשויות הפיקוח על בנקים בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018.

¹⁶ התשובה עקבית לתשובה לשאלה 18 שניתנה על ידי רשויות הפיקוח על בנקים בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018.

¹⁷ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 42 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 3.4.2019.

תשובה¹⁸: כן. התנהגות התשלומים של החייב מהווה מאפיין סיכון שיש להתחשב בו בפילוח תיק חייבים בגין כרטיסי אשראי. חייבים בגין כרטיסי אשראי יכולים לעמוד במחויבויות שלהם על ידי בחירה לשלם את הסכום במלואו, או בחירה לבצע תשלום חלקי. בעסקאות מסוימות התשלום החלקי יכול להיות מבוצע באמצעות תשלום של הסכום המינימאלי שנדרש, או תשלום שיהיה בסכום בין הסכום המלא לבין סכום המינימאלי.

חייבים מסוימים בגין כרטיסי אשראי משלמים באופן עקבי את כל יתרת החוב שלהם בכרטיס האשראי, במועד של כל אחד ממחזורי החיוב (להלן - "רוכשים" ("transactors")). באופן כללי, רוכשים אינם מנצלים באופן מתמשך (carry) אשראי בכרטיס האשראי או נושאים בעלויות מימון או בעמלות בגין איחור. כתוצאה מכך בחשבונות כרטיסי האשראי של הרוכשים נגרמים הפסדי אשראי מינימאליים.

חייבים אחרים בגין כרטיסי אשראי אינם משלמים את כל יתרת החוב שלהם בכרטיס האשראי במועד של כל אחד ממחזורי החיוב (להלן "לווים" - ("revolvers")). חייבים אלה נוטים לנצל באופן מתמשך אשראי ולשאת בעלויות מימון ועמלות אחרות. היתרות של הלווים עומדות בדרך כלל לתקופה ארוכה יותר ונגרמות בהן רמות גבוהות יותר של הפסדי אשראי בהשוואה ליתרות של הרוכשים.

בהתחשב בהבדלים ברורים אלה, בדרך כלל לא יהיה נאות לכלול רוכשים ולווים (כהגדרתם לעיל) באותו מגזר פילוח לצורך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי צפויים בגין חייבים בגין כרטיסי אשראי. בנוסף, תאגיד בנקאי עם נפח משמעותי של חשבונות של לוויים צריך לשקול פילוחים נוספים של יתרות אלה כדי לוודא שגורמים להפסדי האשראי הובאו בחשבון באופן נאות בחישוב ההפרשה. מאפייני פילוח לגבי הלוואות של לוויים בכרטיסי אשראי יכולים לכלול, בין היתר:

- שיעור או דפוס התשלום הממוצע ההיסטורי של החייב;
- שיעור הניצול של החייב ביחס למגבלות החשבון;
- מצב הפיגור של החייב;
- היסטוריית הפיגורים של החייב;
- דירוג האשראי של הלווה;
- התפתחות בדירוג האשראי של הלווה; וכן
- האם הלווה כפוף לתוכנית החזר (repayment program).

¹⁸ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 43 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on

ג. הקשר בין סיווגים לבין מדידת ההפרשה להפסדי אשראי

16. **שאלה 16:** כיצד סיווג ההלוואה (תקין, בעייתי) משפיע על חישוב ההפרשה להפסדי אשראי לפי הכללים החדשים?

תשובה¹⁹:

ככלל, הכללים החדשים אינם משנים את כללי הסיווג והמחיקה החשבונאית הקיימים בהוראותינו (ראה התייחסות נוספת בתשובה לשאלות 36 ו-50 להלן).

הכללים החדשים דורשים חלוקה לקבוצות של הלוואות בהתבסס על מאפייני סיכון דומים. מצופה שרמת הפסדי האשראי הצפויים בהתאם לכללים החדשים תתאים לסיווגים של הלוואות, כך שכלל שמשקל הלוואות בסיווג גרוע יותר יהיה גדול יותר, כך ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים בגין תיק האשראי יהיו גבוהים יותר. לאור האמור בדרך כלל ראוי להסיר הלוואות בעייתיות מקבוצה של הלוואות בסיווג תקין.

17. **עובדות:** תאגיד בנקאי מסיר הלוואה בעייתית מקבוצת הלוואות בסיווג תקין, משום שאין לה יותר מאפייני סיכון שדומים למאפייני הסיכון של הלוואות בסיווג תקין. התאגיד הבנקאי אומד את הפסדי האשראי הצפויים בגין הלוואות בעייתיות על בסיס קבוצתי, ביחד עם הלוואות בעייתיות אחרות שיש להן מאפייני סיכון דומים, או על בסיס פרטני. בסופו של דבר ההלוואה הבעייתית נמחקת חשבונאית.

שאלה 17: האם התאגיד הבנקאי צריך לכלול את המחיקה החשבונאית בגין ההלוואה הבעייתית בשיעור ההפסד ההיסטורי של קבוצת הלוואות בסיווג תקין?

תשובה²⁰: כן. סכום המחיקה החשבונאית נטו בגין ההלוואה הבעייתית שהוסרה מקבוצת הלוואות בסיווג תקין צריך להיכלל בשיעור ההפסד ההיסטורי לאורך חיי ההלוואה של הלוואות בסיווג תקין. למרות שסכום המחיקה נטו בגין ההלוואה הבעייתית נכלל בשיעור ההפסד ההיסטורי לאורך חיי ההלוואה של הלוואות בסיווג תקין, יתרת ההלוואה הבעייתית אינה נכללת יותר בקבוצת הלוואות התקינות לצורך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי.

18. **שאלה 18:** במסגרת אימוץ הכללים החדשים בוטל סעיף 29א. להוראות הדיווח לציבור בדבר "טיפול חשבונאי בירידת ערך של חוב". האם הכללים החדשים מבטלים את הצורך לבדוק הלוואות מסחריות גדולות יחסית על בסיס פרטני ולאמוד הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני?

תשובה²¹:

לא. בדומה לנדרש היום, תאגידי בנקאיים צריכים להמשיך ולזהות הלוואות מסחריות גדולות יחסית כהלוואות לא צוברות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור²², ולהעריך ולמדוד הפסדי אשראי צפויים על בסיס פרטני בגין הלוואות אלו, שבהן התאגיד הבנקאי קבע שלהלוואה יש מאפייני סיכון ייחודיים²³.

תאגיד בנקאי נדרש לקבוע מדיניות ונהלים כדי להגדיר מתי להלוואה יש מאפייני סיכון ייחודיים.

¹⁹ הבהרה זו עקבית לתשובה לשאלה 25 שניתנה על ידי רשויות פיקוח בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018.

²⁰ הבהרה זו עקבית לתשובה לשאלה 6 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושאי חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

²¹ ראה פסקה 2-30-20-326 בקודיפיקציה.

²² בהתאם להוראות הדיווח לציבור הקיימות על התאגיד הבנקאי לזהות האם ההלוואה פגומה בכל חוב שיתרתו גדולה מ-1 מיליון ש"ח.

²³ לפי הדוגמאות לכללים החדשים (ראה למשל פסקה 34-55-20-326), לעתים בנק יגיע למסקנה כי אין להלוואה יותר מאפייני סיכון שדומים להלוואות אחרות, ויש לה מאפייני סיכון ייחודיים, כתוצאה מהרעה באיכות האשראי של ההלוואה (לדוגמה במצב שבו ההלוואה תסווג כהלוואה לא צוברת).

בנוסף, הכללים החדשים אינם משנים מהותית את ההגדרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, ועדיין דורשים למדוד הפרשה פרטנית להפסדי אשראי על בסיס השווי ההוגן של הביטחון. יחד עם זאת, בכללים החדשים:

1. לא נקבעה שיטה מחייבת לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי שתיושם בגין חובות לא צוברים שאינם מותנים בביטחון.
 2. יתכן שלחובות מסוימים, לדוגמה חובות קטנים יחסית בארגון מחדש של חוב בעייתי, יהיו מאפייני סיכון שדומים למאפייני הסיכון של חובות אחרים, ולכן יתכן שניתן יהיה לכלול חובות אלה בקבוצה משותפת לצורך הערכת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.
 19. **שאלה 19:** בעת שימוש בשווי הוגן של ביטחון לצורך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, האם על התאגיד הבנקאי לבצע התאמות לשווי ההוגן של הביטחון בגין שינויים עתידיים צפויים בשווי ההוגן של הביטחון?
- תשובה²⁴:** לא. בעת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, על התאגיד הבנקאי להשתמש בשווי ההוגן של הביטחון למועד הדיווח, לאחר התאמות בגין אומדן עלויות מכירה, אם רלבנטי²⁵. לכן, מכיוון שעקרונות המדידה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון בכללים החדשים מבוססים על השווי ההוגן במועד הדיווח, הכללים החדשים אינם מאפשרים התאמות לשינויים עתידיים צפויים בשווי ההוגן של הביטחון.
- אף על פי כן, בגין הלוואות המובטחות בנכסי נדל"ן, במידה שהתאגיד הבנקאי אומד את שווי השוק של הביטחון באמצעות שמאות (appraisal)²⁶ או הערכת שווי (evaluation), ייתכן שיהיה צורך לבצע התאמה לשווי השוק האמור אם:
- השיטות וההנחות ששימשו לצורך השמאות או הערכת השווי לא מספקות בסיס הולם (adequately) לתוצאת השווי שהתקבלה,
 - השמאות לא בוצעה באופן שעומד בכללי שמאות מקובלים והוראות הפיקוח על הבנקים, או
 - ההערכה אינה עקבית עם פרקטיקות בנקאיות נאותות (safe-and-sound banking practices).
20. **שאלה 20:** בהתאם להוראות הדיווח לציבור (סעיף 2.9.29.ב.2) יש לבצע הערכה עדכנית של שווי הביטחון בהלוואה לדיוור לא יאוחר מהמועד שבו ההלוואה הופכת להיות בפיגור של 180 ימים או יותר, ולמחוק חשבונאית את החלק של יתרת החוב הרשומה העודף על השווי ההוגן של הביטחון. האם בכל הלוואה לדיוור שנמצאת בפיגור של 180 ימים או יותר, נדרש לבצע שמאות או הערכת שווי פרטנית?

²⁴ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 38 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 3.4.2019.

²⁵ ראה פסקה 326-20-35-5 בקודיפיקציה.

²⁶ המונח "שווי שוק" המשמש בשמאות מבוסס על עקרונות הערכת שווי שדומים לעקרונות המונח "שווי הוגן" המשמש לצרכים חשבונאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. בשני המונחים, עקרונות הערכת השווי של נכסי נדל"ן ושל עסקת נדל"ן מבטאים מצב שבו נכסי הנדל"ן היו חשופים לשוק (market) לפני מועד ההערכה, הרוכש והמוכר מודעים ופועלים בהתאם לאינטרסים הכלכליים המיטביים שלהם (כלומר, העסקה אינה בגלל מימוש כפוי (forced liquidation) או מכירה מתוך מצוקה (distressed sale), ופעילויות השיווק רגילות ומקובלות (כלומר, השווי של הנדל"ן אינו מושפע מויתורים בגין הסדרים פיננסיים או הסדרי שיווק מיוחדים). שווי השוק בשמאות עשוי להיות שונה מהשווי ההוגן של הביטחון אם הערכים נקבעו במועדים שונים או אם אומדן השווי ההוגן משקף הנחות שונות מההנחות ששימשו לצורך השמאות. זה יכול להתרחש כתוצאה משינויים בתנאי שוק והשימוש בנכס מאז המועד שאליו מתייחסת השמאות ("as of" date).

תשובה: כאשר תאגיד בנקאי נדרש להעריך מספר רב של הלוואות לדיור שנמצאות בפיגור של 180 ימים או יותר, תאגיד בנקאי רשאי, משיקולים פרקטיים, לבחון האם נדרשת הערכת שווי פרטנית בהתבסס על הערכה ראשונית של שווי הביטחון בהתבסס על מדדים של מחירי דירות המביאים בחשבון את מיקום הביטחון. במידה ולפי ההערכה עולה כי באזור בו נמצא הביטחון חלה ירידה מהותית במחירי הדיור ממועד העמדת האשראי, או מהמועד שבו בוצעה לאחרונה הערכת שווי פרטנית, יש לבצע הערכת שווי פרטנית מעודכנת לנכס. בנוסף, כאשר הלוואה לדיור נמצאת בפיגור של 180 ימים או יותר על התאגיד הבנקאי לבחון את מצבו המשפטי והפיזי של הביטחון. תאגיד בנקאי יקבע מדיניות ונהלים שיספקו לתאגיד הבנקאי ביטחון סביר שיתרת החוב הרשומה של הלוואות לדיור שנמצאות בפיגור של 180 ימים או יותר מוצגת מכל הבחינות המהותיות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.

21. **עובדות:** תאגיד בנקאי מודד בצורה נאותה הפסדי אשראי צפויים על בסיס השווי ההוגן של בטחון של הלוואה שבסיס העלות המופחתת שלה הוא 120 א' ש"ח, וצפויה בגינה תפיסה של הנכסים. התאגיד הבנקאי מכיר במחיקה חשבונאית של 20 א' ש"ח, כדי לעדכן את יתרת ההלוואה לפי הערכת השווי של הביטחון בניכוי עלויות מכירה. כיוון שהסכום נחשב כבלתי ניתן לגביה, בסיס העלות המופחתת הופחת ל- 100 א' ש"ח.

במועד מאוחר יותר, התאגיד הבנקאי מקבל הערכת שמאי (appraisal) חדשה ועכשיו הבנק מעריך שהשווי ההוגן בניכוי עלויות מכירה הינו 130 א' ש"ח.

שאלה 21: כיצד התאגיד הבנקאי צריך לטפל חשבונאית במחיקה החשבונאית החלקית של ההלוואה כאשר יש עליה בהערכת השווי לפי הערכת שמאי של הביטחון?

תשובה²⁷: התאגיד הבנקאי צריך להשתמש בהערכת השווי לפי הערכת השמאי החדשה בניכוי עלויות המכירה כאשר הוא מודד את היתרה המאזנית של ההלוואה בהתאם להקלה הפרקטית לגבי נכסים מותנים בביטחון בפסקאות 326-20-35-4 עד 35-5 בקודיפיקציה. במקרה זה, השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות המכירה, בסך 130 א' ש"ח, עולה על בסיס העלות המופחתת בסך 100 א' ש"ח במועד הדיווח, לפיכך ההפרש המחושב הינו 30 א' ש"ח. התאגיד הבנקאי צריך לחייב את ההפרש להפסדי אשראי ב- 20 א' ש"ח, ולרשום במקביל זיכוי להוצאה בגין הפסדי אשראי משום שניתן להכיר חשבונאית בהשבת הערך רק עד לסכום שנמחק חשבונאית קודם לכן.

²⁷ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 17 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

ד. נתונים היסטוריים לצורך יישום הכללים החדשים

22. שאלה 22: מהם הנתונים שנדרש לאסוף לצורך יישום הכללים החדשים?

תשובה²⁸:

דוגמאות לסוגי נתונים נדרשים מפורטות במכתבנו מיום 20.2.2017 וכוללות את מאפייני ההלוואה, מועד יצירתה ופירוט המועדים והסכומים בקורות שינויים בסיווג, ארגונים מחדש, מחיקות חשבונאיות, וגביות של סכומים שנמחקו חשבונאית. האופן שבו נתונים אלה ישמרו, והצורך בשמירת נתונים נוספים יגזרו משיטת החישוב שהתאגיד הבנקאי יבחר ליישם.

23. שאלה 23: האם נתונים אלה קיימים בתאגידים הבנקאיים?

תשובה:

נתונים אלה קיימים במערכות המחשב של התאגידים הבנקאיים, אבל לא תמיד הם נשמרו לאורך זמן. תאגידים בנקאיים נדרשו במכתבנו מיום 20.2.2017 לשמור נתונים אלו מכאן ואילך על מנת להתחיל ליצור מסד נתונים שימשם אותם בעתיד לצורך אומדן ההפרשה להפסדי אשראי בהתאם לכללים החדשים.

24. שאלה 24: תאגיד בנקאי שומר נתונים מספיקים מכאן ואילך שיאפשרו לו למדוד הפרשה להפסדי אשראי לפי הכללים החדשים. לגבי נתונים המתייחסים לתקופות קודמות, האם ניתן ליישם גישות פרקטיות ולהתחשב בשיקולי מהותיות בשמירת הנתונים שימשו לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי בעת היישום לראשונה?

תשובה²⁹:

הפיקוח על הבנקים יאפשר לתאגידים הבנקאיים להשלים את סדרות הנתונים הנדרשים לחישוב לפי הכללים החדשים בשנים שאחרי היישום לראשונה. במצב זה, במועד היישום לראשונה יתאפשר לתאגידים בנקאיים לעשות שימוש באומדנים זהירים כתחליף לנתונים מלאים, תחת ההכרה שהשימוש באומדנים אלה ילך ויפחת ככל שיצברו נתונים נוספים. יחד עם זאת ניתן ליישם גישות פרקטיות ולהתחשב בשיקולי מהותיות בשמירת נתונים, בייחוד לגבי נתונים המתייחסים לתקופות קודמות.

25. עובדות: לתאגיד בנקאי יש מידע היסטורי על הפסדי אשראי לאורך מספר מחזורי עסקים כלכליים. נתונים אלו מכסים תקופה העולה על אורך החיים החוזי של כל תיק האשראי. הנתונים מראים כי לתאגיד הבנקאי קיימת רמה נמוכה מאוד של הפסדי אשראי. מאפייני תיק האשראי הנוכחי של התאגיד הבנקאי דומים למאפייני תיק האשראי במהלך התקופה בה נוצרו הנתונים ההיסטוריים. שאלה 25: האם התאגיד הבנקאי נדרש להוסיף לנתונים ההיסטוריים על הפסדי האשראי שברשותו מידע חיצוני (לדוגמה, מבנקים אחרים או מהשוק) בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי?

תשובה³⁰: לא. רמה נמוכה של הפסדי אשראי על פני תקופה נרחבת של זמן אינה כשלעצמה, תנאי שיחייב את התאגיד הבנקאי להוסיף למידע ההיסטורי שברשותו מידע חיצוני. לתאגיד בנקאי עשוי להיות מספיק מידע היסטורי המבוסס על ניסיונו, היכול לשמש כנקודת מוצא לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי, למרות שהפסדי האשראי שלו היו מזעריים.

²⁸ תשובה זו עקבית לתשובה לשאלה 22 בפרסום של רשויות פיקוח בארה"ב בדבר " Frequently Asked Questions on the

"New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on מיום 6.9.2017

²⁹ תשובה זו עקבית לתשובה לשאלה 20 של רשויות הפיקוח על בנקים בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018.

³⁰ תשובה זו מבוססת על שאלה ותשובה 7 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC. ראה גם

תשובה לשאלה 6 בקובץ שאלות ותשובות של צוות ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2, מחודש 7.2019.

במקרה זה, התאגיד הבנקאי ישווה את מאפייני תיק האשראי הנוכחי למאפייני תיק האשראי בתקופה בה נוצרו הנתונים ההיסטוריים. מאחר וטבעם, משך הזמן, הנפח ומאפייני החיתום של תיק האשראי הנוכחי, כמו גם הציפיות של הבנק לגבי התנאים הכלכליים העתידיים, דומים למאפיינים של תיק האשראי בתקופה בה נוצרו הנתונים ההיסטוריים, התאגיד הבנקאי לא נדרש להוסיף לנתונים ההיסטוריים על הפסדי האשראי נתונים חיצוניים.

לעומת זאת, במידה ומאפייני תיק האשראי הנוכחי או הציפיות של הבנק לגבי התנאים הכלכליים העתידיים שונים באופן משמעותי ממאפייני תיק האשראי והתנאים הכלכליים ששררו בתקופה בה נוצרו ההפסדים ההיסטוריים, על התאגיד הבנקאי לשקול להשתמש במידע חיצוני, או לבצע התאמות איכותיות מתאימות הניתנות לביסוס לנתונים שלו על מנת לשקף כראוי את הפסדי האשראי הצפויים.

26. **עובדות:** בהנחה שהעובדות זהות לשאלה הקודמת, מלבד שהמידע ההיסטורי על הפסדי אשראי של התאגיד הבנקאי מכסה רק את התקופה של 5 השנים האחרונות. 5 שנים אלו אינן כוללות מחזור כלכלי שלם. בנוסף, יתרת אורך החיים החוזי של תיק האשראי של הבנק עולה על 5 שנים.

שאלה 26: האם התאגיד הבנקאי נדרש להוסיף למידע שברשותו על הפסדי אשראי היסטוריים מידע חיצוני (לדוגמה, מבנקים אחרים או מהשוק) או לבצע התאמות איכותיות בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי?

תשובה³¹: כן. תאגיד בנקאי נדרש להשיג מידע חיצוני, או להשתמש בגורמים איכותיים, על מנת להעריך את הפסדי האשראי הצפויים שיתרחשו בתקופה שלאחר חמש השנים שמכוסות ע"י המידע ההיסטורי, ולפני תום התקופה החוזית של תיק האשראי. על אף שהמידע ההיסטורי על הפסדי אשראי שברשות הבנק יכול לשמש כנקודת פתיחה להערכת הפסדי האשראי הצפויים, המידע על הפסדי אשראי שהתרחשו בתקופה של חמשת השנים האחרונות אינו לכשעצמו, בסיס מספק לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי, מאחר ומשך התקופה המכוסה על ידי המידע ההיסטורי על הפסדי אשראי אינו משקף את יתרת התקופה החוזית של תיק האשראי.

מאחר ואורך החיים החוזי של תיק האשראי של התאגיד הבנקאי עולה על יתרת התקופה המכוסה ע"י המידע ההיסטורי על הפסדי אשראי, לתאגיד הבנקאי לא קיים מידע פנימי מספק לאומדן הפסדי האשראי הצפויים לאורך חיי האשראי.

בנוסף, התאגיד הבנקאי נדרש לשקול האם התנאים הכלכליים הנוכחיים והצפויים עקביים לתנאים הכלכליים ששררו במהלך התקופה בה נוצר המידע ההיסטורי על הפסדי האשראי. במידה והתנאים הכלכליים הנוכחיים או הצפויים שונים, נדרש לבצע התאמות למידע ההיסטורי על הפסדי אשראי כדי להסביר את השינוי שתנאים אלה צפויים להשפיע על הפסדי האשראי הצפויים. התאמות אלו יכולות להיעשות באמצעות הוספת נתונים חיצוניים לנתונים של הבנק על הפסדי אשראי או באמצעות ביצוע התאמות איכותיות מתאימות וניתנות לביסוס.

27. **שאלה 27:** לאור הגידול במחירי הדיור ומאפייני הסביבה הכלכלית בשנים האחרונות, קיימת לתאגיד בנקאי רמה נמוכה של הפסדי אשראי שהתממשו בהלוואות לדיור בשנים האחרונות. האם בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור יש להביא בחשבון גם תקופות בהן היו הפסדי אשראי מהותיים יותר, על רקע סביבה כלכלית פחות טובה, וירידות במחירי הדיור?

תשובה: המידע על הפסדי אשראי היסטוריים שיובא בחשבון בקביעת ההפרשות להפסדי אשראי של הלוואות לדיור צריך לכלול מחזור כלכלי שלם, לרבות תקופות בהן היה גידול בשיעור החובות לדיור בפיגור וירידה במחירי הדיור (כגון תחילת שנות ה-2000). בהיעדר נתונים היסטוריים מלאים, המאפשרים לתאגיד הבנקאי לשלב באופן מלא נתונים ממחזור כלכלי שלם בשיטות ההפרשה שלו,

³¹ תשובה זו מבוססת על שאלה ותשובה 8 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

תאגיד בנקאי נדרש לבצע התאמות איכותיות מתאימות כדי להביא בחשבון בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי את ההשפעה של תקופות כאמור על הפסדי האשראי הצפויים.

28. **שאלה 28:** בהתאם להוראות המעבר ליישום הכללים החדשים, תאגיד בנקאי רשאי לא ליישם את הכללים החדשים לעניין זיהוי ארגונים מחדש של חובות בעייתיים, ולא למדוד את ההפרשה להפסדי אשראי בשיטה הנדרשת לפי כללים אלה לגבי חובות בארגון מחדש של חוב בעייתי, בגין שינויים בתנאים שבוצעו בהלוואות לדיוור לפני יום 1.1.2022. במצב זה יתכן שיהיה חסר לבנק מידע, שעשוי לגרום לכך שההפרשה להפסדי אשראי שלו בגין הלוואות לדיוור לא תהיה מספיקה בהתאם לכללים החדשים. כיצד נדרש להביא בחשבון בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי את העובדה שתיק האשראי עשוי לכלול הלוואות לדיוור שעברו לפני יום 1.1.2022 ארגון מחדש של חובות בעייתיים ולא זוהו ככאלה?

תשובה:

28.1. כחלק מקביעת ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיוור יש צורך להביא בחשבון את ההשפעה של ארגונים מחדש של חובות בעייתיים. תאגיד בנקאי אשר לא סיווג הלוואות לדיוור כחובות בעייתיים בארגון מחדש לפני יום 1.1.2022 צריך לאמוד לצורך מדידת ההפרשה להפסדי אשראי את ההשפעה של ההלוואות לדיוור כאמור שהיו מזוהות כחובות בעייתיים בארגון מחדש וטרם נפרעו.

28.2. לצורך כך, לדוגמה, התאגיד הבנקאי יכול ליישם תכנית דגימה שתקפה מבחינה סטטיסטית כדי להעריך את היקף ההלוואות לדיוור כאמור שנכללות בתיק האשראי. עבור כל הלוואה שתיכלל במדגם יש להעריך את מהות הארגון מחדש שבוצע ואת סכום ההפרשה שהייתה נרשמת אילו היו מיושמים הכללים המקובלים בארה"ב בנושא זה. מידע זה ישמש בסיס להתאמה איכותית לגבי כל אוכלוסיית ההלוואות לדיוור שתאפשר לבנק להביא בחשבון את ההשפעה של כל ההלוואות לדיוור שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי ולא זוהו ככאלה. ככל שיחלוף הזמן וייצבר ניסיון בזיהוי ארגונים מחדש של חובות בעייתיים ניתן יהיה להקטין את ההתאמה האיכותית.

ה. התקופה המשמשת למדידת הפסדי אשראי צפויים

29. **עובדות:** בהלוואות שאינן תקינות אין ציפייה בהכרח לגביית התשלום של יתרת ההלוואה עד או במועד הפירעון החוזי.

במועד הפירעון החוזי, יתכן ש:

- 29.1. הלווה יפרע את יתרת החוב במזומן או באמצעות מימון מחדש מישות אחרת.
- 29.2. התאגיד הבנקאי עשוי לממן מחדש, להאריך, לחדש או לשנות את החוב בעסקה שאין בה ויתור ולכן אינה מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי.
- 29.3. התאגיד הבנקאי עשוי לבצע ארגון מחדש של חוב בעייתי.
- 29.4. התאגיד הבנקאי עשוי לתפוס את הביטחון.

שאלה 29: עבור סוגי הלוואות אלו, מהו משך התקופה בגינה נדרש למדוד את הפסדי אשראי הצפויים?

תשובה³²: בחובות תקינים, בדרך כלל הפסדי האשראי הצפויים ימדדו על פני התקופה החוזית של הנכסים הפיננסיים³³. יש להביא בחשבון פירעונות מוקדמים צפויים אך לא הארכות, חידושים או שינויים צפויים, אלא אם מתקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

29.5. התאגיד הבנקאי צופה באופן סביר (reasonably expect) שהוא יבצע ארגון מחדש של חוב בעייתי עם הלווה.

29.6. האופציות להארכת תקופה או לחידוש נכללות בהסכם המקורי או בהסכם שחודש, ואינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי התאגיד הבנקאי.

בחובות נחותים, בדרך כלל קיימת ציפייה שהאירועים שצוינו בסעיפים 29.3 או 29.4 יתרחשו עד או במועד הפירעון החוזי. בהגדרה, לחובות נחותים קיימת חולשה או חולשות מוגדרות. ככאלה, קיימת סבירות גבוהה יותר שלווה שהלוואתו מסווגת כנחותה נמצא בקשיים פיננסיים ועשוי לא להיות מסוגל לפרוע את ההלוואה, ולא להיות מסוגל לבצע הארכה, חידוש או שינוי של ההלוואה לפי תנאי השוק במועד הפירעון החוזי של ההלוואה.

לצרכי אומדן הפסדי האשראי של חובות נחותים כאשר האירוע שצוין בסעיף 29.3 צפוי באופן סביר, על תאגיד בנקאי להביא בחשבון את התקופות שמעבר למועד הפירעון החוזי משום שקיימת ציפייה סבירה לכך שתאגיד בנקאי יבצע ארגון מחדש של חוב בעייתי, אלא אם צפוי כי:

א. התאגיד הבנקאי יבצע הליך חיתום נוסף ויתמחר מחדש את החוב לפי סיכון האשראי של הלווה. או,

ב. התאגיד הבנקאי יבצע הליך חיתום נוסף ויקבל תמורה נוספת כפיצוי על הגידול בסיכון האשראי של ההלוואה, הנובע מהקשיים הפיננסיים של הלווה.

על תאגיד בנקאי לנתח את כל העובדות והנסיבות הקשורות להלוואה על מנת לקבוע האם חידוש, הארכה או שינוי הינם או שקיימת ציפייה סבירה שהם יהיו ארגון מחדש של חוב בעייתי.

לצורך אומדן הפסדי האשראי בגין חובות נחותים כאשר האירוע שצוין בסעיף 29.4 צפוי באופן סביר, בעוד שהתאגיד הבנקאי לא יאריך את משך החיים של ההלוואה, מדידת הפסדי האשראי הצפויים צריכה להתבסס על השווי הוגן של הביטחון (בניכוי עלויות מכירה).

³² תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 15 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

³³ ראה הנחיות נוספות בסעיף 6-30-20-326 לקודיפיקציה. ככלל, חובות תקינים צפויים להיפרע באמצעות מקור החזר ראשוני, ואין להם חולשה או חולשות מוגדרות במקור החזר הראשוני. ראה שאלה ב'3 בקובץ שאלות ותשובות בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".

על ההנהלה לתעד לאיזה מבין ארבע התוצאות האפשרויות היא מצפה בהתבסס על אסטרטגית הפתרון שלה לחובות נחותים. בהנחה שלווה שיש לו חוב נחות נמצא בקשיים פיננסיים, תיעוד חובות נחותים בהם לא צפוי להתרחש אירוע 29.3 או 29.4 צריך להיות מקיף על מנת לתמוך במסקנת ההנהלה כי לא צפוי באופן סביר ארגון מחדש של חוב בעייתי עבור הלוואה זו.

30. **שאלה 30:** לתאגיד בנקאי יש אשראי שנותרה עד לפרעון החוזי שלו שנה אחת. האשראי ניתן לצורך מימון פרויקט הקמת נדל"ן שבמועד הדיווח השלמתו צפויה בעוד שלוש שנים. מכירת הנדל"ן היא מקור ההחזר העיקרי של הפרויקט. למרות שקיימת ציפייה שהאשראי יחודש בתום שנה, לא קיימת מחויבות חד צדדית של התאגיד הבנקאי לחדש את האשראי. כיצד נדרש לקבוע את הפסדי האשראי הצפויים?

תשובה 34: תאגיד בנקאי נדרש למדוד את הפסדי האשראי של אשראי מסוג זה בהתבסס על מידע היסטורי, תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות הניתנות לביסוס, גם כאשר לא קיימת ציפייה סבירה שיבוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי, ולא קיימת מחויבות חד צדדית של התאגיד הבנקאי לחידוש האשראי.

במסגרת זו על התאגיד הבנקאי לאמוד את ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על ההפסד הצפוי במצב שבו הלווה ידרש להחזיר את האשראי במלואו במועד הפרעון החוזי. במצב שבו הלווה ידרש להשיג מימון מחדש מצד ג' כדי שהוא יוכל לשלם את האשראי במלואו במועד הפרעון החוזי, אומדן ההפסד הצפוי יתבסס על הסיכוי שהלווה יוכל להשיג במועד הפירעון החוזי מימון מחדש מצד ג', שלא העמיד אשראי ללווה. לאור האמור יש להביא בחשבון לצורך מדידת הפסדי האשראי גם מידע כלכלי ותחזיות אחרות הצפויות לאורך תקופת הפרויקט.

31. **שאלה 31:** אילו גורמים יש להביא בחשבון כאשר קובעים את משך החיים הממוצע של קבוצת הלוואות? איך יש להביא בחשבון פירעונות מוקדמים בחישוב משך החיים הממוצע של קבוצת הלוואות?

תשובה 35: הכללים החדשים קובעים כי יש לבצע הפרשה להפסדי אשראי בהתאם למשך החיים החוזי של תיק האשראי. בחישוב משך החיים החוזי, יש להביא בחשבון פירעונות מוקדמים, אולם אין להביא בחשבון הארכות, חידושים או שינויים. עם זאת, ארגון מחדש של חובות בעייתיים שצפוי באופן סביר שיבוצע, עשוי להאריך את משך החיים החוזי. משך החיים החוזי צריך להיות נקודת הפתיחה של תחשיבים כלשהם. על מנת להעריך את הפירעונות המוקדמים, התאגיד הבנקאי צריך לבחון את המידע ההיסטורי שלו, אם זמין, על מנת לבחון עד כמה פירעונות מוקדמים משפיעים על משך החיים החוזי של האשראי. אם אין מידע זמין כאמור לגבי סוגי ההלוואות שבתיק האשראי, יש לבחון פירעונות מוקדמים של הלוואות דומות או מידע השוואתי. אם לא ניתן לתעד את הפירעונות המוקדמים בכדי לאמוד באופן סביר את הפירעונות המוקדמים, ייתכן כי יידרש להגביל את חישוב משך חיי ההלוואה למשך החיים החוזי עד שיפוח מידע היסטורי או מידע רלוונטי אחר שיוכל לתמוך בהתאמות בגין פירעונות מוקדמים. כאשר מודדים הפסדי אשראי בשיטה שאינה היוון תזרימי מזומנים (DCF), הכללים החדשים קובעים כי ניתן לכלול פירעונות מוקדמים במידע על הפסדי אשראי, כך שמשך החיים החוזי לא יצטרך להיות מותאם לפירעונות מוקדמים.

³⁴ תשובה זו מבוססת על עמדת צוות ה-FASB במסגרת דיוני הצוות ליישום הכללים החדשים (TRG) מיום 1.11.2018.

³⁵ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 14 שניתנה על ידי רשויות פיקוח בארה"ב במסגרת webinar מיום 30.7.2018.

32. **שאלה 32:** האם תאגיד בנקאי צריך להביא בחשבון אופציות להארכה (למעט אלו המטופלות כנגזרים בהתאם להוראות הדיווח לציבור) המשובצות (embedded) בהסכם ההלוואה לצורך קביעת משך החיים החוזי של ההלוואה?

תשובה 36: תלוי אם אופציות הארכה או החידוש ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק. בדרך כלל, משך החיים של ההלוואה לצורך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי מוגדר כמשך החיים החוזי של ההלוואה מבלי להביא בחשבון הארכות, חידושים ושינויים צפויים (ראה שאלה 29 לעיל). אולם, אם החוזה המקורי (או המעודכן) כולל אופציות להארכה או לחידוש שאינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק, תקופות אופציונאליות אלה צריכות להילקח בחשבון במשך החיים החוזי של ההלוואה.

33. **עובדות:**

תאגיד בנקאי א' העמיד אשראי בסך 1 מ' ש"ח. הריבית משולמת מידי חודש, וכל הקרן משולמת בתום 36 חודשים. בהסכם ההלוואה נכללה אופציה ללווה להאריך את תקופת ההלוואה ב- 24 חודשים נוספים באותם תנאי הלוואה, בתנאי שהלווה שומר על יחס כיסוי שרות חוב נאות. האופציה אינה ניתנת לביטול על ידי הבנק. הבנק קבע שאופציית ההארכה אינה צריכה להיות מטופלת כנגזר. **שאלה 33:** מהו משך החיים החוזי של ההלוואה שתאגיד בנקאי א' צריך להשתמש בו לצורך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי?

תשובה 37: למרות שהלווה חייב לשמור על יחס כיסוי שרות חוב מסוים, ללווה יש זכות להאריך את תקופת ההלוואה שאינה ניתנת לביטול ללא תנאי על ידי תאגיד בנקאי א'. לכן, משך החיים החוזי צריך לכלול את התקופה המקורית של 36 חודשים ויש להביא בחשבון את הסבירות שהלווה יממש את האופציה להארכה של 24 חודשים.

34. **שאלה 34:** כיצד תאגיד בנקאי מזהה ומביא בחשבון אופציות להארכה כפי שנדונו בשאלה הקודמת? **תשובה 38:** תאגיד בנקאי צריך לפתח מתודולוגיה שיטתית וסבירה שתאפשר לזהות ולהביא בחשבון אופציות להארכה המשובצות בהסכמי הלוואה שאינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי התאגיד הבנקאי. לדוגמא, תאגיד בנקאי יכול להעריך את ההסתברות שהלווה יעמוד באמות מידה פיננסיות כלשהן הנדרשות לחידוש ואת ההסתברות שהלווה יממש את האופציה להאריך או לחדש. כדוגמא נוספת, תאגיד בנקאי יכול להניח שההסתברות שלווה יעמוד בכל אמות המידה הפיננסיות הנדרשות ויממש את האופציה להאריך או לחדש היא 100%. לאחר החלטה זו, התאגיד הבנקאי יכול להניח הנחות לגבי פירעונות מוקדמים של ההלוואה, המבוססות על הנחות לגבי תיק האשראי, לצורך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

³⁶ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 18 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

³⁷ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 19 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

³⁸ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 20 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

ו. ארגון מחדש של חוב בעייתי

35. **שאלה 35:** מתי ארגון מחדש של חוב בעייתי נחשב כ"צפוי באופן סביר" (reasonably expected)? **תשובה³⁹:** המונח "צפוי באופן סביר" אינו מוגדר בכללי החשבונאות, על כן יש להפעיל שיקול דעת. זיהוי ארגון מחדש של חוב בעייתי הצפוי באופן סביר צריך להתבצע לכל הלוואה בנפרד. במידה ותאגיד בנקאי מבצע תכנית לארגון מחדש של קבוצה (או קבוצות) של הלוואות דומות, תאגיד בנקאי יעריך האם כל הלוואה ששונתה או שצפויה לעבור שינוי מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי. באופן כללי, הקביעה האם במועד הדיווח ארגון מחדש של חוב בעייתי צפוי באופן סביר תיעשה לאחר שלתאגיד הבנקאי יש מידע על כך שהחייב נמצא בקשיים פיננסיים, אך לפני שהתאגיד הבנקאי העניק לחייב ויתור.

ראה תשובה לשאלה 29 לעיל, שמבהירה שקיימת הסתברות גבוהה יותר שחוב נחות יסווג כחוב שבגינו צפוי באופן סביר ארגון מחדש של חוב בעייתי. דוגמה נוספת לארגון מחדש של חוב בעייתי שצפוי באופן סביר כוללת לווה שנמצא בקשיים פיננסיים, אשר התאגיד הבנקאי התחיל לקיים איתו משא ומתן על ויתור אפשרי. למרות ששינוי התנאים עדיין לא בוצע, העובדה שהבנק שוקל לאפשר שינוי בתנאים, בשל העובדה שהלווה נמצא בקשיים פיננסיים, היא אינדיקציה חזקה לארגון מחדש של חוב בעייתי שצפוי באופן סביר.

36. **שאלה 36:** כיצד תאגיד בנקאי נדרש למדוד לראשונה הפסדי אשראי צפויים בגין חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי?

תשובה⁴⁰: בעת ביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי בו תפיסת הביטחון צפויה, או כאשר הפירעון צפוי לנבוע בעיקרו באמצעות פעולה של מכירת הביטחון או באמצעות תיפוע הביטחון, תאגיד בנקאי נדרש לקבוע את ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על השווי הוגן של הביטחון במועד הדיווח. במידה והפירעון צפוי להתבצע באמצעות מכירת הביטחון, עלויות המכירה יופחתו מהשווי ההוגן של הביטחון.

עבור ארגונים מחדש אחרים של חובות בעייתיים, במידה וחובות אלו בעלי מאפייני סיכון דומים למאפייני הסיכון של חובות אחרים בתיק האשראי של התאגיד הבנקאי, הפסדי האשראי הצפויים יימדדו על בסיס קבוצתי. במידה והתאגיד הבנקאי קובע שחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אינו בעל מאפייני סיכון דומים למאפיינים של חובות אחרים, התאגיד הבנקאי ימדד את הפסדי האשראי בגין חוב זה על בסיס פרטני. בין אם החוב נמדד על בסיס קבוצתי ובין אם הוא נמדד על בסיס פרטני, ניתן לחשב את ההפרשה להפסדי אשראי בגין חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ואינו מותנה בביטחון בשיטות מדידה שונות. לדוגמא, תאגיד בנקאי עשוי להשתמש בשיטת היוון תזרים המזומנים (DCF), שיטת שיעורי הפסד, שיטת נדידת אשראי, שיטת ההסתברות לכשל (PD), או שיטה מתאימה אחרת. אולם, ישנן נסיבות, הדורשות כי יעשה שימוש בשיטת היוון תזרים המזומנים. ראה התייחסות בשאלה הבאה.

37. **שאלה 37:** למרות שניתן לחשב את ההפרשה להפסדי אשראי בגין חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי באמצעות שיטות שונות, האם קיימות נסיבות בהן על תאגיד בנקאי להשתמש בשיטת היוון תזרים המזומנים (DCF), גם כאשר התאגיד הבנקאי אינו משתמש בשיטה זו למדידת הפסדי אשראי בגין חובות אחרים בתיק האשראי שלו?

³⁹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 1 בנושא B12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁴⁰ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 2 בנושא B12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

תשובה⁴¹: כן. תאגיד בנקאי נדרש להשתמש בשיטת היוון תזרים המזומנים (DCF), (או בשיטה המבוססת על DCF), למדידת הווייתור שניתן לחייב בארגון מחדש של חוב בעייתי במידה ושווי הווייתור אינו ניתן למדידה בשיטה אחרת. בעוד שכללי החשבונאות מאפשרים גמישות בבחירת שיטות המדידה, לא ניתן להתעלם מהדרישה בסעיף 310-40-35-10 לקודיפיקציה להכללת שווי הווייתור במדידת ההפרשה להפסדי האשראי. מקרים בהם הווייתור יימדד רק בשיטת DCF כוללים ויתור על ריבית או הארכת התקופה. יתר על כן, כאשר חוב שנמדד על בסיס פרטני זוהה כחוב שצפוי באופן סביר שיתרחש בגינו ארגון מחדש של חוב בעייתי, תאגיד בנקאי חייב להשתמש בשיטת DCF (או בשיטה המבוססת עליה) במידה והארגון מחדש צפוי לכלול ויתור שניתן לחשב רק בשיטה זו.

שאלה 38: כיצד תאגיד בנקאי צריך למדוד את הפסדי אשראי צפויים בגין חוב מותנה בביטחון שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי, כאשר לא צפויה תפיסה של הביטחון?

תשובה⁴²: תאגיד בנקאי ימדוד את השווי הוגן של הביטחון לצורך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי של חוב שגבייתו מותנית בביטחון כאשר הלווה נמצא בקשיים פיננסיים, גם כאשר תפיסת הביטחון אינה צפויה.

בדרך כלל צפוי שלחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי תהיה הפרשה להפסדי אשראי. אם תאגיד בנקאי הגיע למסקנה שלא נדרשת הפרשה להפסדי אשראי בגין חוב בארגון מחדש של חוב בעייתי, התאגיד הבנקאי צריך להעריך מחדש האם (1) ניתן ויתור ללווה, (2) החוב מותנה בביטחון, ו- (3) הערכת השווי הנוכחית של הביטחון ששימשה לאומדן ההפרשה להפסדי אשראי נאותה. אם תאגיד בנקאי קבע שארגון מחדש של חוב בעייתי אינו מותנה בביטחון או שהוא הפסיק להיות מותנה בביטחון, התאגיד הבנקאי לא צריך להשתמש בשווי ההוגן של הביטחון לצורך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי. ראה התייחסות בשאלה הקודמת.

שאלה 39: בכללים החדשים נקבע כי חוב ששונו תנאיו בארגון מחדש של חוב בעייתי לא ייכלל אוטומטית ביתרת החובות הבעייתיים עליה מדווח התאגיד הבנקאי. כיצד תאגיד בנקאי נדרש להחליט מהו הסיווג המתאים של חוב אשר שונו תנאיו בארגון מחדש של חוב בעייתי?

תשובה⁴³:

החלטה על צבירת ריבית:

39.1. חוב ששונו תנאיו בארגון מחדש של חוב בעייתי יכול להיות מסווג כחוב שצובר או שאינו צובר הכנסות ריבית במועד השינוי.

39.2. חוב ששונו תנאיו בארגון מחדש של חוב בעייתי, שמסווג כחוב שאינו צובר במועד שינוי התנאים לא חייב להישאר בסיווג לא צובר לאורך תקופת החיים הנוטרת שלו, אלא ניתן להחזיר אותו למצב צובר אם ההלוואה עומדת בתנאים שנקבעו בסעיף 30 בהוראות הדיווח לציבור.

כדי להחזיר למצב צובר הלוואה לא צוברת שעברה באופן פורמלי ארגון מחדש של חוב בעייתי, התאגיד הבנקאי נדרש לבצע ניתוח אשראי עדכני ומתועד היטב, התומך בחזרה למצב צובר בהתבסס על המצב הכספי של החייב וסיכויי ההחזר בהתאם לתנאים המעודכנים. אחרת, החוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי חייב להמשיך להיות מסווג כחוב לא צובר. הניתוח חייב להביא בחשבון את ביצועי הפירעון ההיסטוריים הנמשכים של החייב למשך תקופה

⁴¹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 3 בנושא B12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁴² תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 9 בנושא B12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁴³ תשובה זו מבוססת על הגדרות ה-call report, על הצהרת מדיניות משותפת של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות הברית בדבר Troubled Debt Restructurings מיום 24.10.13, ועל המדריך למבקר של ה-OCC בנושא דירוג סיכון אשראי.

סבירה לפני שהחוב יחזור לצבור הכנסות ריבית, אך יכול להביא בחשבון תשלומים שבוצעו במשך תקופה סבירה לפני הארגון מחדש אם התשלומים עקביים לתנאים המעודכנים. תקופה של ביצועי פירעון נמשכים בדרך כלל תימשך לכל הפחות 6 חודשים ותכלול תשלומים במזומן ובשווי מזומן.

39.3. חוב אשר תנאיו שונו בארגון מחדש של חוב בעייתי, ואשר סווג באופן נאות כחוב צובר קודם לארגון מחדש, יכול להמשיך לצבור ריבית בתנאי שלאחר הארגון מחדש הגבייה של הקרן ושל הריבית בהתאם לתנאים המעודכנים מובטחת באופן סביר, בהתבסס על ניתוח אשראי עדכני ומבוסס היטב, ובתנאי שיש לחייב היסטוריית ביצועי פירעון נמשכים לתקופה סבירה לפני שינוי התנאים.

היסטוריית ביצועי פירעון בצורת תשלומי ריבית בלבד עשויה להעלות ספקות לגבי השאלה האם הפירעון של קרן ההלוואה מובטח באופן סביר. בנוסף, הארגון מחדש חייב לשפר את סיכויי הגביה של ההלוואה בהתאם ללוח פירעון סביר.

סיווג החוב:

39.4. למרות שבהתאם לכללים החדשים תהליכי הסיווג והתהליכים המשמשים כדי לקבוע אם מדובר על ארגון מחדש של חוב בעייתי הם תהליכים נפרדים, יש קשר ביניהם.

39.5. סיווג של חוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אינו גורם אוטומטית לכך שיהיה צורך לסווג את החוב בסיווג בעייתי. עם זאת, במועד שינוי התנאים, יש לבצע הערכה מעודכנת של הסיווג הנדרש. כל הגורמים הרלבנטיים, כולל היקף הקשיים הפיננסיים של החייב, צריכים להילקח בחשבון כאשר מבצעים את הערכת הסיכון.

39.6. בנוסף, סיווג של חוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אינו גורם אוטומטית לכך שהחוב ישאר בסיווג בעייתי לכל יתרת תקופת החיים שלו, גם אם החוב סווג בסיווג בעייתי לפני הארגון מחדש או במועד הארגון מחדש. חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג בסיווג שלילי אם החוב, לאחר שינוי התנאים, אינו מוגן באופן מספק על ידי השווי הנוכחי ויכולת ההחזר של החייב או על ידי הביטחון ששועבד, אם קיים. חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג בהשגחה מיוחדת אם לאחר הארגון מחדש עדיין קיימות בחוב חולשות פוטנציאליות. לפרטים נוספים ראה הגדרת סיכון אשראי בסיווג שלילי וסיכון אשראי בהשגחה מיוחדת בהוראות הדיווח לציבור.

ז. התאמות איכותיות ותחזית סבירה הניתנת לביסוס

40. **שאלה 40:** האם בהתאם לכללים החדשים עדיין נדרשות התאמות איכותיות? **תשובה**^{44,45}: כן. תאגיד בנקאי לא צריך להסתמך אך ורק על אירועי עבר כדי לאמוד הפסדי אשראי צפויים. לכן, בדומה לפרקטיקה הנהוגה היום בהתאם לשיטה הקיימת, תאגידים בנקאיים ימשיכו להביא בחשבון בהתאם לכללים החדשים גורמים כמותיים ואיכותיים באומדן הפסדי אשראי צפויים.

מידע על הפסדים היסטוריים יספק בדרך כלל נקודת התחלה מתאימה לאומדן של התאגיד הבנקאי להפסדי האשראי הצפויים. משום שהניסיון ההיסטורי לא יכול לשקף באופן מלא את התנאים הנוכחיים והציפיות של התאגיד הבנקאי לגבי העתיד, על התאגיד הבנקאי לבצע התאמות לנתוני ההפסד ההיסטוריים, לפי הנדרש, כדי לשקף את התנאים הנוכחיים ותחזיות סבירות הניתנות לביסוס שאינם באים לידי ביטוי בנתוני ההפסד ההיסטוריים. כדי להתאים את נתוני ההפסד ההיסטוריים, בכל תקופת דיווח תאגידים בנקאיים צריכים להמשיך להביא בחשבון את כל הגורמים המשמעותיים הרלוונטיים המשפיעים על הגביה שצפויה מהנכסים הפיננסיים. הכללים החדשים כוללים דוגמאות לגורמים שתאגיד בנקאי צריך לקחת בחשבון⁴⁶.

בהתאם לאופי הנכס, יתכן שחלק מהגורמים לא יהיו רלוונטיים ויתכן שגורמים אחרים יהיו רלוונטיים ויהיה צורך להביא אותם בחשבון. הגורמים האיכותיים והסביבתיים שנעשה בהם שימוש לצורך אומדן הפסדי האשראי הצפויים בהתאם לשיטה הקיימת, לרבות מידע על סטנדרטים לחיתום אשראי, ימשיכו להיות רלוונטיים בהתאם לכללים החדשים והם צריכים להילקח בחשבון⁴⁷. לדוגמה, נדרש לשמור התאמות איכותיות כאשר ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי משקפים הלוואות שניתנו בסטנדרטים מחמירים יותר של חיתום אשראי לעומת ההלוואות בתיק האשראי הנוכחי⁴⁸.

41. **שאלה 41:** איזה מידע תאגיד בנקאי צריך להביא בחשבון לצורך הכנת תחזית סבירה הניתנת לביסוס?

תשובה^{49,50}: תחזיות סבירות הניתנות לביסוס הינן אחד הרכיבים החיוניים שיש להביא בחשבון כאשר מכינים אומדנים של הפסדי אשראי צפויים. בעת פיתוח אומדנים כאלה, תאגיד בנקאי צריך להביא בחשבון מידע זמין הרלוונטי להערכת יכולת הגביה של תזרימי המזומנים. מידע זה עשוי לכלול מידע פנימי, מידע חיצוני, או צירוף של שניהם, המתייחס לאירועי עבר, תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות הניתנות לביסוס.

תאגיד בנקאי אינו צריך לשאת בעלויות מופרזות או בנטל מופרז בהשגת כל המידע שעשוי להיות רלוונטי לחיזוי תנאים כלכליים עתידיים. אולם, הוא לא צריך להתעלם ממידע זמין הרלוונטי להערכת הפסדי אשראי צפויים. תאגיד בנקאי צריך להביא בחשבון מידע שוטף המשמש אותו להכנת תקציבים פיננסיים, תכניות אסטרטגיות, תכנון הון או תרחישי קיצון. מידע פנימי או חיצוני זמין

⁴⁴ תשובה זו מבוססת, בין היתר, על תשובה לשאלה 24 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on" מיום 6.9.2017.

⁴⁵ ראה גם תשובה לשאלה 3 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

⁴⁶ ראה פסקה 326-20-55-4 בקודיפיקציה.

⁴⁷ ראה נספח י' להוראות הדיווח לציבור.

⁴⁸ דוגמה זו מבוססת על הבהרה שניתנה על ידי רשויות פיקוח בארה"ב במסגרת webinar מיום 11.4.2019.

⁴⁹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 13 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁵⁰ ראה גם תשובות לשאלות 5, 6 ו 7 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

אחר, אם הוא רלבנטי להערכת יכולת הגבייה, עשוי לשפר את האיכות של התחזיות המשמשות לקביעת האומדן הטוב ביותר של הפסדי אשראי הצפויים. התאגיד הבנקאי צריך לקבוע שכל המשתנים המשמשים לקביעת התחזיות רלבנטיים ומתאימים לתיק האשראי של הבנק ולהיצע המוצרים (product offerings) שלו.

תאגיד בנקאי עשוי להשתמש בתחזיות שונות לצרכיו, כגון תקציב, תכנון הון, או תרחישי קיצון. אם התחזית ששימשה לצורך יישום הכללים החדשים שונה מהותית מתחזיות ששימשו את התאגיד הבנקאי בתחומים אחרים, ההנהלה צריכה להבין ולבסס את הסיבה לשוני.

42. **שאלה 42:** האם תרחיש הבסיס שמעביר הפיקוח על הבנקים כחלק ממבחן הקיצון האחיד מהווה אינדיקציה לתחזית של הפיקוח על הבנקים לתנאים מאקרו כלכליים עתידיים ובכך מייצג תחזית סבירה הניתנת לביסוס שראוי להשתמש בה לצורך יישום הכללים החדשים?

תשובה⁵¹: לא. התחזיות שמשמשות לצורך אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים לפי הכללים החדשים צריכות להביא בחשבון משתנים כלכליים וגורמים אחרים שרלוונטיים ליכולת הגביה של תיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, בהתבסס על ציפיות ההנהלה.

כאמור בתשובה 41 לעיל, על תאגיד בנקאי להתבסס על המידע המשמש אותו להכנת תקציבים פיננסיים, תכניות אסטרטגיות, תכנון הון או תרחישי קיצון. בנוסף, מידע פנימי או חיצוני זמין אחר⁵², אם הוא רלבנטי להערכת יכולת הגבייה, עשוי לשפר את האיכות של התחזיות המשמשות לקביעת האומדן הטוב ביותר של הפסדי אשראי הצפויים.

43. **שאלה 43:** האם תאגיד בנקאי נדרש להכין לצורך אומדן ההפרשה להפסדי אשראי תחזיות למספר תרחישים כלכליים צופי פני עתיד?

תשובה^{53, 54}: לא. תאגיד בנקאי רשאי לאמוד הפסדי אשראי באמצעות שימוש במספר תרחישים המשוקללים בהסתברות להתרחשותם, או באמצעות אומדן אחד. הדגש הוא על שימוש בשיטה, אשר ביחד עם הנחות אחרות והתאמות איכותיות אחרות, תביא למדידה נאותה של הפסדי האשראי הצפויים לפי הכללים החדשים.

44. **שאלה 44:** האם התאמות איכותיות בגין משתנים מאקרו כלכליים, לרבות בגין תחזיות סבירות הניתנות לביסוס, חייבות להיות מבוססות על מתאם סטטיסטי בין משתנים מאקרו כלכליים לבין הפסדי אשראי?

תשובה:

44.1. בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי תאגידים בנקאיים צריכים להביא בחשבון גורמים הרלבנטיים לסיכויי הגביה של אשראי ולאמוד את ההשפעה שלהם על הפסדי האשראי הצפויים. גורמים אלה עשויים לכלול, בין היתר, משתנים מאקרו כלכליים הרלבנטיים

⁵¹ תשובה זו עקבית לתשובה לשאלה 40 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on 3.4.2019 מיום 3.4.2019.

⁵² מידע זה עשוי לכלול בין היתר מידע שנכלל בתחזית המקור כלכלית של חטיבת המחקר בבנק ישראל. תחזית זו מפורסמת לציבור בתדירות רבעונית, וכוללת בין היתר תחזית לשנתיים הקרובות של צמיחה, אבטלה ושיעור ריבית. התחזית מבוססת על מספר מודלים, מקורות מידע שונים והערכות שיפוטיות. התחזית כוללת בנוסף תיאור של הסיכונים העיקריים לתחזית, התפלגות זעזועים לפי מודל, וכן בחינה של הצמיחה בפועל לעומת שיעור הצמיחה הצפוי. לתחזיות ופרטים נוספים ראה באתר האינטרנט של בנק ישראל

⁵³ תשובה זו מבוססת על מצגות ותשובות לשאלות של רשויות הפיקוח על הבנקים בכנס של ה-AICPA בארצות הברית ביום 18.9.2018.

⁵⁴ תשובה זו עקבית לשאלה 12 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

לסיכויי הגביה של האשראי, כגון יחסים ומדדים המתייחסים למינוף, צמיחה, ריבית, אבטלה ומחירי בטחונות במגזרי אשראי מהותיים של הבנק.

44.2. כדי לשפר את שיטות ההפרשה ראוי להביא בחשבון משתנים מסוימים אשר עשויים להיות אינדיקטור מוקדם יותר לשינוי בהפסדי האשראי הצפויים, ולא רק משתנים אחרים, שעשויים במצבים מסוימים להיות אינדיקטור מאוחר יחסית (כגון שיעור אבטלה).⁵⁵

44.3. מובהר כי התאמות איכותיות בגין משתנים מאקרו כלכליים, לרבות בגין תחזיות סבירות הניתנות לביסוס, לא חייבות להיות מבוססות על מתאם סטטיסטי בין משתנים מאקרו כלכליים לבין הפסדי אשראי, לא חייבות להיות מיושמות באמצעות מודלים ממוחשבים, ויכולות להיות מבוססות גם על ניתוח איכותי וכמותי אחר.^{56, 57}

45. **שאלה 45:** האם תאגיד בנקאי נדרש לעדכן את שיטת התחזיות שלו אם הפסדי האשראי שלו בפועל שונים מאומדן הפסדי האשראי הצפויים?

תשובה⁵⁸: ככלל, אומדני ההפרשה להפסדי אשראי לא ינבאו באופן מדויק את אירועי העתיד. המטרה של הכללים החדשים היא להציג את האומדן הטוב ביותר של התאגידים הבנקאיים של נכסים נטו שניתן לגבות בגין נכסים פיננסיים. הכללים החדשים אינם דורשים יישום שיטה ספציפית, אלא דורשים מתאגיד בנקאי להפעיל שיקול דעת בקביעת המידע הרלוונטי ושיטות החישוב שמתאימות לנסיבות הקיימות אצלו. בדרך כלל קיים טווח של תוצאות סבירות, ולכן צפויים הבדלים בין אומדני ההפרשה להפסדי אשראי לבין הפסדי אשראי שיתממשו בפועל. תאגיד בנקאי צריך להמשיך ולשפר את האומדנים העתידיים של הפסדי האשראי הצפויים על בסיס הניסיון שנצבר בפועל. לדוגמה, אם התוצאות בפועל מצביעות על כך שלתנאים המקרו-כלכליים השפעה גדולה יותר או קטנה יותר מאשר ההשפעה שנחזתה במקור, יתכן שהתאגיד הבנקאי יצטרך לעדכן את התחזיות של ההפסדים העתידיים כדי לשקף הבדל זה.

46. **שאלה 46:** האם על התאגיד הבנקאי לקבוע את תקופת התחזית הסבירה שלו הניתנת לביסוס לצורך הדיווח בהתאם להוראות הדיווח לציבור לפי תקופת החיים החוזית של הנכסים או לפי תקופת אופק התכנון המשמשת אותו בתהליך ביצוע מבחני הקיצון?

תשובה^{59, 60}: הכללים החדשים אינם קובעים שיטה ספציפית לחישוב תקופת התחזית הסבירה הניתנת לביסוס, ואינם כוללים קווים מנחים לאורך מינימאלי או מקסימאלי של תקופות אלה. הכללים מבהירים שאומדן ההפרשה של ההנהלה צריך להיות מבוסס על ציפיות ההנהלה, וכי

⁵⁵ תשובה זו מבוססת על מצגות ותשובות לשאלות של צוות ה-FASB בכנס של ה-AICPA בארצות הברית ביום 18.9.2018.

⁵⁶ מבוסס על דוגמה שניתנה על ידי רשויות פיקוח בארה"ב במסגרת webinar מיום 11.4.2019. בנוסף, ראה סעיף 3.5.12 למדריך החשבונאות והביקורת של ה-AICPA בנושא הפסדי אשראי (credit losses).

⁵⁷ תשובה זו עקבית לתשובות לשאלות 1 ו-11 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

⁵⁸ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 2 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

⁵⁹ תשובה זו עקבית לתשובה לשאלה 39 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses" מיום 3.4.2019, וכן לתשובה לשאלה 12 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁶⁰ ראה גם תשובות לשאלות 8, 9, 10 ו-14 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

תקופות התחזית הסבירות הניתנות לביסוס של כל תאגיד בנקאי, המשמשות לצורך דיווחים לציבור, צריכות להיות מבוססות ומתועדות כראוי.

עם זאת, תאגיד בנקאי אינו רשאי לקבוע שאין באפשרותו לפתח כלל תחזית סבירה הניתנת לביסוס, ולפיכך הוא מסתמך רק על מידע היסטורי של הפסדים כדי לאמוד הפסדי אשראי צפויים. בנוסף תאגיד בנקאי אינו רשאי לקצר באופן מלאכותי את תקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס ועל ידי כך להתעלם ממידע זמין שרלבנטי לקביעת אומדן הפסדי האשראי.

אורך תקופת התחזית הסבירה שניתנת לביסוס היא החלטה המחייבת שיקול דעת, שמבוססת גם על הרמה שבה התאגיד הבנקאי יכול לבסס את התחזית שלו לגבי תנאים כלכליים שמשפיעים על אומדן ההפסד הצפוי שלו. ניתן לצפות שחוסר הודאות הכרוך בשימוש בתחזיות לצורך אומדן ההפרשה להפסדי אשראי יגדל ככל שתקופת התחזית תגדל⁶¹.

כל תאגיד בנקאי נדרש לקבוע, לתעד ולבסס את נאותות תקופות התחזית שנבחרו. אורך תקופת התחזית אינו מהווה בחירה במדיניות חשבונאית. לפיכך על כל תאגיד בנקאי לסקור באופן תקופתי את תקופות התחזית הסבירות והניתנות לביסוס שלו, ולבצע שינויים דרושים כלשהם לתקופות התחזית, כדי למדוד באופן נאות את הפסדי האשראי הצפויים. לדוגמה, תאגיד בנקאי יכול לקבוע שראוי לקצר או להאריך את תקופת התחזית הסבירה הניתנת לביסוס ביחס לתקופות קודמות בגלל שינויים במידת חוסר הודאות של חלק או של כל הנתונים וההנחות ששימשו למדידת הפסדי האשראי הצפויים.

יש לקבוע את תקופת התחזית ביחד עם הקביעה של הגורמים האחרים שצופים פני עתיד שקיימים בשיטת ההפרשה, לרבות, בין היתר, תקופת החזרה, שיטת החזרה והמידע ההיסטורי שבו נעשה שימוש בתקופת החזרה.

47. **עובדות:** תאגיד בנקאי א' בדרך כלל יכול לחזות את ההשפעות של תנאים מאקרו כלכליים על תיק האשראי לאנשים פרטיים שלו לשנה אחת. לכן, תקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס של הבנק לגבי תיק האשראי לאנשים פרטיים שלו הינה בדרך כלל שנה אחת. לאחר תקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס, התאגיד הבנקאי חוזר להשתמש במידע על הפסדים היסטוריים על פני יתרת משך החיים של התיק.

נודע לתאגיד הבנקאי כי צפויה סגירה של מפעל אשר צפויה להשפיע על הגביה של תיק האשראי לאנשים פרטיים שלו. התאגיד הבנקאי יכול לאמוד את ההשפעה של סגירת המפעל לתקופה של שנתיים.

שאלה 47: האם התאגיד הבנקאי צריך לכלול את ההפסד הנוסף המיוחס לסגירת המפעל לצורך אומדן ההפרשה להפסדי אשראי?

תשובה⁶²: כן. למרות שתקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס של התאגיד הבנקאי עבור נתונים (inputs) אחרים לרבות תנאים מאקרו כלכליים הינה בדרך כלל שנה אחת, התאגיד הבנקאי צריך להתחשב בהפסד הצפוי הנוסף הקשור לסגירת המפעל.

שימוש בתקופת תחזית קצרה יותר עבור מספר נתונים אינו מונע מתאגיד בנקאי לאמוד ולרשום הפסדי אשראי בגין נתונים אחרים שהבנק יכול לאמוד אותם באופן סביר וניתן לביסוס לאורך תקופה ארוכה יותר.

⁶¹ מבוסס על סעיף 3.5.21 למדריך החשבונאות והביקורת של ה-AICPA בנושא הפסדי אשראי (credit losses). ראה שם הנחיות נוספות.

⁶² תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 22 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

48. **עובדות:** בהנחה שקיימות אותן העובדות כמו בשאלה הקודמת, אבל התאגיד הבנקאי גם זיהה שהייתה הקלה בסטנדרטים למתן אשראי עבור הלוואות שניתנו לאחרונה, בהשוואה להלוואות שמהן נגזר ניסיון ההפסד ההיסטורי של התאגיד הבנקאי.

שאלה 48: האם התאגיד הבנקאי צריך לכלול בהפרשה להפסדי אשראי את ההפסד הנוסף שהוא צופה בגין ההקלה בסטנדרטים למתן אשראי מעבר לתקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס של שנה אחת?

תשובה⁶³: כן. בהתאם לפסקאות 326-20-30-8 עד 326-20-30-9 בקודיפיקציה, הבנק נדרש לכלול בהפרשה להפסדי אשראי את ההשפעה של מאפייני סיכון נוכחיים הספציפיים לנכסים, גם מעבר לתקופת התחזית הסבירה והניתנת למימוש ששימשה לתחזית של התנאים הכלכליים העתידיים. הבנק זיהה גורם סיכון אשראי שישפיע על הסכום שהבנק צופה לגבות מעבר לתקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס של שנה אחת. הבנק צריך לאמוד את ההשפעה של מאפייני סיכון נוכחיים הספציפיים לנכסים לאורך כל יתרת משך החיים החוזי של ההלוואות ולכלול את ההפסד הנוסף בהפרשה להפסדי אשראי שלו.

49. **שאלה 49:** האם בעת פיתוח אומדני ההפרשה להפסדי אשראי תאגיד בנקאי יכול להתאים את המידע ההיסטורי על הפסדים שמשמש בתקופת החזרה לתנאים כלכליים קיימים או לציפיות לתנאים כלכליים בעתיד?

תשובה⁶⁴: לא. בגין תקופות שמעבר לתקופות שבגין התאגיד הבנקאי מסוגל לפתח או להשיג תחזיות סבירות הניתנות לביסוס של הפסדי אשראי צפויים, הוא נדרש לחזור למידע היסטורי על הפסדים שנקבע בהתאם לפסקה 326-20-30-8 בקודיפיקציה שמשקף הפסדים צפויים במהלך יתרת התקופה החוזית (מתואמת לפירעונות מוקדמים) של נכס פיננסי או של קבוצת נכסים פיננסיים. תאגיד בנקאי לא צריך להתאים את המידע ההיסטורי על הפסדים לתנאים כלכליים קיימים או לציפיות לתנאים כלכליים בעתיד בגין תקופות שמעבר לתקופת התחזית הסבירה והניתנת לביסוס. הכללים החדשים דורשים שתאגיד בנקאי יחזור למידע ההיסטורי על הפסדים ללא ביצוע התאמות בגין תנאים כלכליים מעבר לתקופה הסבירה הניתנת לביסוס על מנת לפשט את תהליך ביצוע האומדן. עם זאת, נדרש לבצע התאמות למידע היסטורי זה כדי להביא בחשבון הבדלים במאפייני הסיכון הנוכחיים הספציפיים של הנכסים בהתאם לפסקה 326-20-30-8 בקודיפיקציה.

50. **שאלה 50:** האם תאגיד בנקאי נדרש לחזור למידע היסטורי על הפסדים על בסיס קו ישר?

תשובה⁶⁵: לא. למרות שתאגיד בנקאי נדרש לחזור למידע היסטורי על הפסדים בגין תקופות שלא ניתנות לתחזית על בסיס מידע סביר הניתן לביסוס, הכללים לא מכתיבים שיטה אחת לחזרה למידע היסטורי על הפסדים. במקום זאת, הכללים קובעים שתאגיד בנקאי יכול לחזור למידע היסטורי על הפסדים באופן מיידי או על בסיס קו ישר או על בסיס הגיוני ושיטתי אחר. בנוסף, הכללים מאפשרים לתאגיד בנקאי ליישם שיטות חזרה שונות לגבי נתונים וסוגי נכסים שונים.

החזרה למידע היסטורי על הפסדים של תאגיד בנקאי מדגישה את הרלוונטיות של הניסיון שנצבר על הפסדים שנוצרו בעבר בגין נכסים פיננסיים דומים או קבוצות של נכסים פיננסיים ונועדה לענות לחששות בהקשר למהימנות החישובים של הפסדי אשראי אלה בתקופות שבהן קיימת חוסר ודאות גדולה יותר וחלה ירידה במידת הדיוק של האומדנים.

⁶³ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 23 בנושא D12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC

⁶⁴ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 15 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

⁶⁵ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 16 בקובץ שאלות ותשובות של ה-FASB – FASB Staff Q&A Topic 326, No.2 – מחודש 7.2019.

תאגיד בנקאי צריך להשתמש בשיקול דעת בקביעה מהי טכניקת חזרה המתאימה ביותר בתאריך הדיווח.

שיטת החזרה איננה בחירה של מדיניות חשבונאית, אלא רכיב של ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי צפויים. כמו רכיבים אחרים שמשמשים למדידת הפסדי אשראי צפויים, תאגיד בנקאי צריך לבסס את השיטה ואת תקופת החזרה שמשמשים לפיתוח אומדן ההפרשה להפסדי אשראי. בנוסף, החזרה למידע היסטורי על הפסדים, באופן מיידי או על בסיס הקו הישר או על בסיס שיטה סבירה אחרת, נדרשת רק בגין תקופות שלא ניתן לבצע לגביהן תחזית על בסיס מידע סביר הניתן לביסוס.

ח. שינויים עיקריים מסוימים

51. **שאלה 51:** מהם השינויים העיקריים בטיפול החשבונאי בהלוואות לדיור כתוצאה מיישום הכללים החדשים?

תשובה:

51.1. הכללים החדשים חלים גם על הלוואות לדיור, ולפיכך על תאגיד בנקאי לפתח שיטת הפרשה ולאסוף נתונים מספקים על הלוואות לדיור שיאפשרו מדידה מתאימה של ההפרשות להפסדי אשראי בגין ההלוואות לדיור לפי הכללים החדשים (ראה התייחסות נוספת לגבי הלוואות לדיור בתשובות לשאלות 20, 27 ו-28 לעיל).

51.2. לאור האמור עם אימוץ הכללים החדשים בוטלה הדרישה לחישוב הפרשה מזערית להפסדי אשראי בשיטת עומק הפיגור (נספח להוראת נב"ת 314 בדבר חובות בעייתיים בהלוואות לדיור) ובוטלה הדרישה לשמור הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור מסוימות בשיעור שלא יפחת מ- 0.35% (סעיף 16 להוראת נב"ת 329 בדבר "מגבלות למתן הלוואות לדיור").

51.3. בנוסף, בהתאם לכללים החדשים נדרש:

51.3.1. לזהות ארגונים מחדש של חובות בעייתיים בהלוואות לדיור ולמדוד את ההפרשה להפסדי אשראי בגינם בהתאם לכללים החדשים.

בהתאם להוראות המעבר ליישום הכללים החדשים תאגיד בנקאי רשאי לא לזהות ארגונים מחדש כאמור בהלוואות לדיור ששונות תנאיהן לפני יום 1.1.2022.

51.3.2. להפסיק לצבור הכנסות ריבית בגין הלוואות לדיור שנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

מובהר כי על תאגיד בנקאי להפסיק לצבור ריבית על כל הלוואה לדיור שליום 1.1.2022 עומדת בתנאים שנקבעו בהוראותינו, לרבות בגין הלוואות לדיור שליום 31.12.2021 דווחו כהלוואות בפיגור של 90 ימים או יותר. זאת, למעט כאשר מתקיימים התנאים שנקבעו בהוראות המאפשרים לחזור לצבור הכנסות ריבית.

51.3.3. למחוק חשבונאית את העודף של יתרת החוב הרשומה על שווי הביטחון (בניכוי עלויות מכירה) של הלוואות לדיור שנמצאות בפיגור של 180 ימים או יותר. ראה הנחיות נוספות בנושא זה בתשובה לשאלה 20 לעיל.

51.3.4. לנכות מההון הפיקוחי כל הלוואה לדיור שאינה צוברת לאורך זמן, בהתאם למקדמי הניכוי מההון שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

לצורך קביעת הניכוי הנדרש מההון הפיקוחי בגין הלוואות לדיור שדווחו כהלוואות בפיגור של 90 ימים או יותר ליום 31.12.2021, על תאגיד בנקאי לבחון את הזמן שחלף מהמועד שבו ההלוואה לדיור סווגה לראשונה כהלוואה בפיגור של 90 ימים או יותר.

52. **שאלה 52:** הוראות הדיווח לציבור הקיימות כוללות דרישה לשמור התאמות איכותיות בגין גורמים סביבתיים בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור בשיעור שלא יפחת משיעור של 0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים (סעיף 1.4.29.1 להוראות הדיווח לציבור).

האם החל מיום האימוץ לראשונה של הכללים החדשים תאגידים בנקאיים לא ידרשו יותר לעמוד בדרישה זו?

תשובה: החל מיום האימוץ לראשונה תאגידים בנקאיים יישמו את הכללים החדשים בנושאים אלה.

53. **שאלה 53:** האם, מעבר לשינוי הטיפול החשבונאי בהלוואות לדיור, הכללים החדשים משנים את האופן שבו תאגיד בנקאי נדרש לסווג ולמחוק חשבונאית חובות?

תשובה: ככלל, הכללים החדשים אינם משנים את האופן שבו תאגיד בנקאי נדרש לסווג ולמחוק חשבונאית חובות. בכללים החדשים מובהר כי על אשראי לאנשים פרטיים, שאינו לדיור (לרבות אשראי שיתרתו החוזית הינה מעל 1 מיליון ש"ח) יחולו מסגרות הזמן למחיקה חשבונאית וכללי הסיווג לחובות בעייתיים המפורטים בסעיף 5.29 ד. להוראות הדיווח לציבור. בנוסף, בכללים החדשים נעשה שימוש בהוראות הדיווח לציבור במונח חוב צובר, במקום המונח חוב פגום.

54. **שאלה 54:** מהם השינויים העיקריים בנספח י' להוראות הדיווח לציבור בדבר "תהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי ודרישות תיעוד"?

תשובה⁶⁶:

רוב ההנחיות שנכללות היום בנספח י' הקיים (ובהוראות אחרות של המפקח על הבנקים שמתייחסות לנושאים קשורים), ימשיכו להיות רלוונטיות לפיתוח, תיעוד ויישום השיטה לקביעת האומדן של הפסדי האשראי הצפויים.

האמור כולל, בין היתר, הנחיות בהתייחס לאחריות ההנהלה על תהליכי אומדן ההפרשה, אחריות הדירקטוריון לפקח על התהליכים שמבוצעים על ידי ההנהלה, והצורך של התאגידים הבנקאיים לבסס ולתעד באופן הולם את אומדני ההפרשה שלהם.

עקרונות אחרים שקיימים בהנחיות ליישום הכללים הקיימים, ונותרו רלוונטיים, כוללים, בין היתר, את העקרונות המפורטים להלן:

- ההפרשה להפסדי אשראי היא אחד האומדנים המשמעותיים ביותר בדוחות הכספיים של תאגיד בנקאי. לכן, כל תאגיד בנקאי אחראי לפתח, לתחזק ולתעד תהליך כולל, שיטתי ועקבי כדי לקבוע את סכומי ההפרשה להפסדי אשראי ואת סכומי ההוצאה בגין הפסדי אשראי. על מנת לעמוד באחריות זו, כל תאגיד בנקאי צריך להבטיח שקיימות בקרות לקביעה עקבית של ההפרשה להפסדי אשראי וההוצאה בגין הפסדי אשראי בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, הוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו, המדיניות המוצהרת והנהלים של התאגיד הבנקאי, שיקול הדעת המיטבי של ההנהלה (best judgement), ופרקטיקות בנקאיות שתורמות לאיתנות וליציבות (safe-and-sound banking practices).
 - בהתאם להוראות הדיווח לציבור ולכללי החשבונאות מקובלים בארה"ב נדרש שההפרשה תהיה מתועדת היטב, ותכלול הסברים ברורים לגבי הניתוחים והשיקולים (rationale) המבססים. כישלון לשמור, לנתח או לבסס הפרשה נאותה להפסדי אשראי בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בארה"ב והוראות הדיווח לציבור מהווה פרקטיקה שאינה פרקטיקה בנקאית התורמת לאיתנות וליציבות (unsafe-and-unsound banking practice).
 - על ההנהלה, על מנת שתעמוד באחריותה לשמור הפרשה נאותה להפסדי אשראי ולשמור בקרות פנימיות נאותות לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי, לאמץ מדיניות ונהלים כתובים ולפעול לפיהם, ולשמור תיעוד תומך בכתב, בהתאמה לגודלו ומורכבותו של התאגיד הבנקאי, ובהתאם לאופי, להיקף ולסיכון של פעילויות האשראי שלו, בנושאים המפורטים להלן:
- (1) המערכות והבקורות שתומכות בשמירת הפרשה להפסדי אשראי ברמה נאותה;

⁶⁶ תשובה זו מתבססת על נאומו של החשבונאי הראשי של ה- SEC מר Wesley R. Bricker בתאריך 11.9.2017 במסגרת כנס של ה- AICPA לתאגידים בנקאיים ומוסדות חיסכון. בנוסף, תשובה זו עקבית לתשובה לשאלה 46 בפרסום של רשויות הפיקוח בארה"ב בדבר "Frequently Asked Questions on the New Accounting Standard Financial Instruments – Credit Losses on 3.4.2019", ולדברי ההסבר שנכללו בהנחיות הרלבנטיות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות הברית ושל צוות רשות ניירות ערך בארצות הברית.

- (2) שיטות ההפרשה להפסדי אשראי ;
- (3) מערכות או תהליכים לדירוג וסיווג של האשראי ;
- (4) סכימת סכומי ההפרשה להפסדי אשראי ;
- (5) תיקוף שיטות ההפרשה ; ו
- (6) התאמות תקופתיות לתהליכי ההפרשה להפסדי אשראי, ככל שנדרש.

ט. אגרות חוב

55. **שאלה 55:** מהם הגורמים שיש לקחת בחשבון על מנת לקבוע כי צפויים הפסדי אשראי אפסיים בגין אגרות חוב מסוימות המוחזקות לפדיון?

תשובה 57: הגורמים⁶⁷ שיש להביא בחשבון לצורך קביעה האם צפויים הפסדי אשראי אפסיים בגין אגרות חוב מסוימות, כוללים בין היתר:

55.1. עבור כל אחד מניירות הערך קיימת היסטוריה ארוכה, הכוללת את המשבר הפיננסי האחרון, המראה כי לא נגרמו בגינו הפסדי אשראי כלל. ביצועים אלו צפויים להימשך כאשר מביאים בחשבון את התנאים הספציפיים של הישות, התנאים הכלכליים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס.

55.2. כל נייר ערך קיבל דירוג אשראי גבוה מסוכנויות דירוג, ומידע זמין אינו מצביע כי צפויה הורדת דירוג (future downgrade).

55.3. תשלומי הקרן והריבית בגין ניירות ערך אלו מובטחים (בין אם באופן ישיר או עקיף) ע"י ישות ריבונית בעלת דירוג אשראי גבוה (כגון: ממשלת ארה"ב).

55.4. מנפיק ניירות הערך, נותן החסות או הערב יכול להדפיס את המטבע שלו ומטבע זה מוחזק באופן תדיר ע"י בנקים מרכזיים אחרים ונחשב כמטבע רזרבה (reserve currency).

55.5. שיעור הריבית על אגרות חוב של מנפיק אגרת החוב מוכר באופן נרחב כשיעור ריבית חסרת סיכון. במקרים בהם שיעור ריבית על האגרת גבוה מאשר שיעור ריבית חסרת סיכון, הוא לרוב מיוחס לסיכונים שאינם נובעים מסיכויי אשראי, כגון פירעונות מוקדמים ונזילות. המשתתפים בשוק לרוב אינם מתמחרים את מכשירים אלו כבעלי ציפייה להפסדי אשראי. חשוב כי לתאגיד בנקאי יהיו תהליכי הערכת הפסדי אשראי נאותים על מנת לקבוע האם נדרש להכיר בהפסדי אשראי בגין ניירות ערך אלו במהלך התקופה.

56. **שאלה 56:**

הכללים החדשים מבטלים את נספח ט"ז להוראות הדיווח לציבור בדבר "ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני של ניירות ערך". האם האינדיקטורים שנכללו בנספח זה עשויים להיות רלוונטיים לצורך זיהוי האם חלה ירידת ערך הקשורה להפסדי אשראי בהתאם לכללי החשבונאות החדשים⁶⁹?

תשובה:

כן. למרות ששיטת מדידת ירידת הערך של ניירות ערך זמינים למכירה השתנתה, האינדיקטורים והדגשים שנכללו בנספח ט"ז עשויים לסייע לתאגידים הבנקאיים בזיהוי האם חלה ירידת ערך באג"ח זמין למכירה בהתאם לכללים החדשים. אינדיקטורים דומים נכללו בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. בכוונתנו לשקול בעתיד האם נדרשת התייחסות נוספת בנושא זה.

⁶⁷ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 7 בנושא A12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁶⁸ הגורמים שצוינו מתייחסים לאגרות החוב שפורטו בשאלה 6 בנושא A12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות של ה-OCC.

ראה גם סעיף 4.5 למדריך החשבונאות והביקורת של ה-AICPA בנושא הפסדי אשראי (credit losses).

⁶⁹ ראה פסקאות 326-30-35-6, 326-30-55-1, 326-30-55-4 – בקודיפיקציה.

י. חשיפות אשראי חוץ מאזניות

57. **עובדות:** לתאגיד בנקאי יש חשיפות אשראי חוץ מאזניות, כמו מחויבויות להעמדת אשראי, ערבויות, מכתבי אשראי (standby letters of credit), לרבות חשיפות אשראי חוץ מאזניות שבהן הצד הנגדי הוא גם חייב של הבנק. בהתאם להוראות הדיווח לציבור מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים אלה אינם מטופלים חשבונאית כחוזי ביטוח או כנגזרים. התאגיד הבנקאי לא בחר באופציית השווי ההוגן עבור חשיפות אשראי חוץ מאזניות אלה.

שאלה 57: האם התאגיד הבנקאי צריך לאמוד הפרשה להפסדי אשראי בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות?

תשובה⁷⁰: הבנק צריך לאמוד את הפסדי האשראי בגין חשיפות האשראי החוץ מאזניות שאינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק מפני שהן בתחולת נושא 20-326 בקודיפיקציה. לצורך אומדן הפסדי האשראי הצפויים בגין חשיפות האשראי החוץ מאזניות, התאגיד הבנקאי צריך להביא בחשבון הן את הסבירות שהמימון יתרחש והן את הסכום שצפוי להיות ממומן. התאגיד הבנקאי לא צריך לאמוד הפסדי אשראי בגין חשיפות אשראי הניתנות לביטול ללא תנאי.

58. **שאלה 58:** כיצד התאגיד הבנקאי צריך לרשום ולדווח על האומדן של הפסדי האשראי בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות בדוח הכספי לציבור?

תשובה⁷¹: בעקביות לפסקה 11-30-20-326 בקודיפיקציה, ההפרשה להפסדי אשראי הקשורה למכשירים פיננסיים חוץ מאזניים צריכה להיות מדווחת כהתחייבות (אינה מדווחת כחלק מההפרשה המאזנית להפסדי אשראי) מפני שהמכשירים הפיננסיים, שנמדדים בגינם הפסדי האשראי הצפויים, אינם רשומים במאזן.

עם זאת, ההוצאה בגין הפסדי אשראי הקשורה למכשירים פיננסיים חוץ מאזניים צריכה להירשם בהוצאות בגין הפסדי אשראי. טיפול חשבונאי זה נאות אפילו אם הצד הנגדי של חשיפת האשראי החוץ מאזנית הינו גם חייב של הבנק.

59. **עובדות:** תאגיד בנקאי א' הנפיק ללווה מכתב עם מחויבות למתן אשראי. אם המכתב לא נחתם ומוחזר על ידי הלווה, המחויבות פוקעת תוך 30 יום ממועד הנפקת המכתב על ידי הבנק. תאגיד בנקאי א' לא יכול לבטל את המחויבות למתן אשראי לאחר שהוא שלח את המכתב ללווה.

שאלה 59: לפני שהלווה חתם והחזיר את המכתב, האם תאגיד בנקאי א' צריך לאמוד הפסדי אשראי בגין המחויבות למתן אשראי ולכלול אומדן זה בהפרשה להפסדי אשראי בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות?

תשובה⁷²: כן. למרות שהלווה לא מימש את החוזה, לתאגיד בנקאי א' יש מחויבות למתן אשראי במועד שבו הוא מסר את המכתב ללווה. חשיפת אשראי חוץ מאזנית זו אינה ניתנת לביטול ללא תנאי על ידי התאגיד הבנקאי, ולכן הוא צריך לאמוד את הפסדי האשראי הצפויים בגין חשיפת אשראי חוץ מאזנית זו בהתאם לפסקה 11-30-20-326 בקודיפיקציה לאורך התקופה שבה הוא חשוף לסיכון אשראי.

⁷⁰ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 1 בנושא E12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁷¹ תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 2 בנושא E12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.

⁷² תשובה זו מבוססת על תשובה לשאלה 6 בנושא E12 בקובץ ההבהרות בנושא חשבונאות (BAAS) של ה-OCC.